Nummer 45 Donderdag 6 November 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

Premie: Insulinde Kalender.

Ter aanmoediging van het toetreden tot onze Vereeniging, heeft het Hoofdbestuur een premie uitgeloofd — voor zoolang de voorraad strekt — aan elk lid dat in het tijdvak van heden tot einde December van dit jaar, een nieuw lid, of meer leden, aanbrengt.

Die premie bestaat in den bekenden, typografisch als anderszins, bijzonder fraai uitgevoerden Insulinde kalender 1931 (Uitgave Weenenk en Snel, 's Gravenhage).

Zoodra de kalender, bewerkt en van foto's voorzien door den heer dr. W. G. N. v. d. Sleen te Haarlem, in den handel voor *f* 3.50 verkrijgbaar, gereed is, zal hiervan mededeeling geschieden in dit blad.

P. S. Zij, die na 1 October 1930 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie *f* 5.— per jaar) ontvangen gratis, het Koloniaal Weekblad voor het laatste kwartaal van dit jaar en hebben vrijen toegang tot de lokalen der vereeniging alsmede tot tentoonstellingen, lezingen, voordrachten enz.

Landvoogds-praal.

„Knapen, nog den hoed eens af!
Meisjes, nog een reverentie!
Want daar rijdt Zijne Excellentie,
Voor u henen op een draf; —
Is hij uit ons oog weldra;
Onze heilwensch volg hem na."

Van Soest, Oost-Indische Bloempjes, 1846.

Reeds van af de oudste tijden van onze vestiging in Indië, toen men nog den eenvoud betrachtte, was reeds eenige zorg besteed aan de uiterlijke waardigheidsteekenen van den eersten Nederlander in Indië. Eerst een „quita sol van staet", daarna een „karos van staet", later nog een paar trompetters met de noodige trawanten, hadden luister bijgezet aan den persoon des landvoogds. Gaandeweg met de uitbreiding van de macht der Compagnie, toen het consortorium van kooplieden souvereine rechten uitoefende, kon of wilde men niet langer volstaan met de eenvoudige plichtplegingen, waarmede men tot dusver den hoogste in den lande had omringd. Wij zien dan ook dat deze hoe langer hoe meer een vorst gelijk werd en veel in het werk stelde om door glans en praal dit bijzondere standpunt te handhaven. De meeste dezer landvoogden hadden zich zoozeer vertrouwd met de rol die zij te spelen hadden, dat zij tenslotte niet beter wisten en de koloniale geschiedenis gewaagt dan ook maar zeer zelden van bewindvoerders, die niet in overeenstemming met hun hooge waardigheid zijn opgetreden. Voor velen hunner maakten immers de voorrechten en de eerbewijzen aan deze eerste positie verbonden de voornaamste bekoring uit van dit lastige, vermoeiende ambt, waarin men geen oogenblik zeker van zijn tijd was.

Het spreekt vanzelf, dat in de prachtlievende 18de eeuw de staatsie waarmede een Gouverneur-Generaal omringde, het toppunt had bereikt. Er was dus een praal van karossen en lakeien, een weelde van paarden en tuigage, een schittering van uniformen en livreien, een drom van ruiters en voetknechten, een geschal van trompetten als Zijne HoogEdelheid uitreed. En toch ondanks alle ceremonies zal er dikwijls genoeg over dit vertoon een gemoedelijk waas hebben gelegen met een ietwat komisch tintje, als men zich eens goed in de bestaande verhoudingen indenkt. Het lijkt alles zoo majesteitelijk maar ik betwijfel of zulks in werkelijkheid zoo wel geweest is. Zou de logge zware karos getrokken door onze kleine Indische paarden nu wel zoo'n fraai geheel hebben gevormd? Meest waren het immers paarden van Bima of Makassar, dan wel uit Koeningan of de Preanger die in vroeger tijd daarvoor gebruikt waren, toen er nog geen sprake was van den invoer van Perzische of Arabische paarden, of Australische, welke laatste eerst tijdens het Engelsche tusschenbestuur waren gebruikt. Mij dunkt, de kittige Indische paardjes moeten voor de vaderlandsche koets een indruk hebben gemaakt als een paar muizen voor een olifant. Voeg daarbij nog de Europeesche koetsiers getooid met pruik en steek, dikwijls met een verdacht roode kleur vanwege het piere-verschrikkertje dat zij nog even op den valreep genomen hadden, de fantastische costumes van palfreniers en voorrijders, de zonderling toegetakelde voorloopers, de onzekere bewegingen van trompetters en kavaleristen op hun danserige hitjes en dan Zijn HoogEdelheid zelf, puffend en blazend, in het fulpen plechtgewaad, zeer aartsvaderlijk in uiterlijk en gebaar, dan behoefde men niet bepaald een spotter te wezen om den draak te steken met den landvoogdelijken stoet, als deze langs de hobbelige en stoffige wegen van de veel geprezen Koninginne van het Oosten paradeerde....

Natuurlijk waren dergelijke tafereelen geen regel en er zijn gevallen genoeg bekend van landvoogden, die zeer, zeer hoog in hun wapen waren — Van Imhoff bijvoorbeeld — en het ceremonieel zelf tot in de puntjes regelden. In zekeren zin was hun staatsie dus individueel en hing veel af van de

persoon die haar voerde en ook wist te voeren.

Een Gouverneur-Generaal had in de 18de eeuw als hij uitreed naar vergadering of kerk (klein ceremonieel) een looper vooruit, gekleed in wit satijnen livrei met goud passement en het wapen van den landvoogd in zilver of goud op de muts alsmede een stok met zilveren knop om den weg te banen voor zijn doorluchtigen meester. Daarop volgden twee trompetters, die lustige deuntjes bliezen terwijl vier lakeien in korte nauwsluitende buisjes van fleurig rood laken met gouden passement, schouderstrikken en nestels gewapend met de onvermijdelijke rottings of stokken aan het rijtuig voorafgingen, dat geëscorteerd werd door militairen te paard en hellebaardiers. Het rijtuig van Zijn HoogEdelheid was natuurlijk naar den geest des tijds een zwaar vergulde en beschilderde karos, voorzien van abondant snijwerk waarin monogrammen of wapens, bolwangige engelen met bazuinen kronen en bloemkransen den boventoon voerden. Het massieve geheel werd mogelijk wel bekroond door een allegorische voorstelling van wijsheid en macht, terwijl wuivende vederbossen op de hoekpunten prijkten. Bij groot-ceremonieel ging een compagnie van dragonderlijfwachten vooraf met officieren en paukenisten, terwijl twaalf hellebaardiers ter weerszijden van de koets te paard gingen, welke met zes paarden bespannen was. Mevrouw de Generaalsche en haar dochters hadden als een heusche vorstin van den bloede haar eigen ceremonieel. Vier lakeien in de welbekende roode buisjes gingen haar koets vooraf, terwijl twee hellebaardiers bezijden de portieren reden. Zonen waren niet in tel en hadden derhalve geen bijzondere voorrechten, hetgeen een republikeinsch tintje aan de overigens vorstelijke landvoogdspraal schonk.

Het geschal der trompetters was voor een ieder in het oude Batavia het teeken dat de landvoogd in aantocht was, welk gebruik tot ver in de 19de eeuw o.a. bij schouwburgbezoek, in zwang was. Bij dit teeken bleven voetgangers staan en bogen diep in het stof, lieden die in rijtuigen zaten klommen uit hun vehikels en deden evenzoo, terwijl het verboden was om het rijtuig voorbij te rijden. De Gouverneur-Generaal De Klerk, die zeer eenvoudig was, ja zelfs democratische neigingen had stond toe dat men zijn rijtuig passeerde en met zijn bezigheden voortging als Zijn HoogEdelheid voorbij reed. Deze verlichte maatregel nam echter in het geheel niet op, want men was reeds van kindsbeen af anders gewend en vond het nu weer erg lastig om deze nieuwigheid aan te leeren. Dies zag Zijn HoogEdelheid toen hij weer eens na zijn „goddelooze" bepaling in volle staatsie uitreed allerwege nog even veel gekromde ruggen als voorheen en leed zijn maatregel jammerlijk schipbreuk op deze rots van koloniale traditie. Er zijn zelfs tijden geweest, toen de weelde door Mossel nog niet aan banden heette te zijn gelegd, dat de Batavianen het waagden te bestaan in koetsen rond te rijden, welke nog mooier waren dan de landvoogdelijke karos van staat, zoodat de hoogste machthebber in de straten van onze goede stad plots kwam te staan voor een vehikel getooid met veel verguldsel en veel adellijke kronen, waarin maar een doodgewoon onderkoopmannetje of de plebejische echtgenoote van een rijk geworden vrijburger gezeten was. Het was waarlijk een geluk dat dergelijke individuen zich ten minste een voorrecht dat den landvoogd uitsluitend alleen toekwam niet konden en mochten aanmatigen, namelijk het voorrecht om te worden aangekondigd met trompetters, een eminente onderscheiding, welke zich torenhoog verhief boven dergelijke laffe aanslagen op de majesteit van het gezag. Vertoon was nu eenmaal een onafscheidelijk deel van het bestaan der Compagnies-landvoogden en slechts de dood was in staat een einde te maken aan deze komedie des levens, waarin zoowel burgerzonen en burgerdochters van de Republiek als haar adel en patriciaat de rollen van vorsten en vorstinnen hadden te spelen.

In den aanvang der 19de eeuw, toen de geheele koloniale maatschappij op velerlei gebied verandering onderging werd de staatsie des landvoogds op meer Westersche leest geschoeid. Sober doch meer indrukwekkend, omdat de koninklijke landvoogden zich veel minder aan den volke vertoonden en hun verschijning in het publiek dus tot de zeldzaamheden ging behooren. In den Compagniestijd was het in staatsie uitrijden een dagelijksch pleiziertje en waren de omstanders niet gedwongen om stil te staan en toe te zien, geen mensch zóu meer op den langen duur belangstelling toonen. Nu bleef des landvoogds verschijning steeds een nieuw schouwspel dat boeide. In een ander opzicht werden de koninklijke landvoogden dus een vorst gelijk: zij sloten zich op in hun paleizen en hulden zich in een monarchale sfeer. De Compagnies-landvoogden waren elk behoorlijk uur van den dag te spreken — Van der Parra stond gemoedelijk in den tuin van een zijner buitenverblijven vreemdelingen te woord — de koninklijke landvoogden verleenden audiëntie. Zoo zouden er nog vele voorbeelden te noemen zijn, waaruit blijkt dat de landvoogdspraal aan hooge majesteit won waar zij aan uiterlijken glans inboette.

De nieuw-Batavieren die sinds jaar en dag gewoon waren aan de uitmonstering van hun landvoogd: rood met goud, kregen in de 19de eeuw verandering te zien. Als Zijne Excellentie toen uitreed, droegen de inlandsche koetsiers blauwe jassen met goudgalon en witte pantalons en op hun hoofd boven den hoofddoek hooge gelakte zwarte hoeden met galon en kokarde, de palfreniers evenzoo met een soort jockeypet van dezelfde stof. Twee koetsiers en twee palfreniers waren regel en er werd gewoonlijk met vier paarden gereden. Er komt mij een gekleurd prentje voor den geest uit ongeveer 1869, waarop men den landvoogd op dergelijke wijze in een soort calèche gezeten, het paleis Koningsplein ziet binnenrijden. Dit had toen nog maar een ingang en op het voorerf stond een fontein, zijnde een bronzen maagd, die door middel van een kruik stroomen water in het bassin stortte. Doch ook deze hooge hoeden, petten en buisjes dreven op den tijdstroom weg en de nieuw-Batavieren, die meer dan een halve eeuw op deze blauwe uitmonstering hadden gestaard werden op een blijden dag verrast, toen zij een nieuwe Excellentie zagen uitrijden omringd door al de praal van scharlakenroode jasjes, zilveren tressen en purperen hoofddoeken: het was de landvoogd Van Limburg Stirum, die de oude plunje had doen vervangen door nieuwe habyten in de grafelijke kleuren.

Sindsdien is het zoo gebleven en is het uitrijden van onzen Landvoogd in gala voor elken rechtgeaarden Bataviaan steeds een boeiend schouwspel van zon-omglansde goud-scharlaken praal.

V. I. VAN DE WALL.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 28 October tot Maandag 3 November.

Den 25sten j.l. vertrokken de Dorniervliegbooten D 10, D 13 en D 17, onder commando van den officier-vlieger M. Vaarzon Morel, naar het Westelijk deel der Java-zee en de Zuid-Chineesche Zee. Zij worden 27 November op Morokrembangan teruggverwacht.

Den 24sten October j.l. was het tien jaar geleden, dat de tegenwoordige Sultan van Djokdjakarta aan de regeering kwam.

Door vele aanzienlijke Curaçaosche ambtenaren en particulieren, o.w. leden van den Raad van Bestuur en van den Kol. Raad, is een gratierekest ten behoeve van kap. Borren aan de Koningin verzonden. Op de lijsten is in drie dagen tijds door 334 Curaçaonaars van positie, tot alle richtingen behoorende, geteekend.

In de door vele inheemschen bezochte jaarvergadering der Ind. Soc.-Dem. Partij te Batavia heeft de heer Stokvis verklaard dat de (z.g.) Inlandsche meerderheid in den nieuwen Volksraad niet zoo belangrijk is als de innerlijke politieke toestand zelf. Hij gewaagde van den ondergang der associatie-politiek, welke nimmer in de harten des volks leefde en een uitvinding van een groep Nederlanders is. De nationalistische beweging moet beseffen dat het gaat om een strijd der groepen om de macht. Hij voorziet dat de P.N.I.-zaak de nationalisten tot heroriënteering zal dwingen, in de eerste plaats ten aanzien van het groote strijdpunt: coöperatie of non-coöperatie. Hij beval coöperatie aan als een politiek van front tegen front en wees op de toenemende oeconomische beteekenis van de Inlandsche exportgewassen. Hij hoopte dat de achterdocht tegen de I. S. D. P. terzijde zal worden gesteld.

De gemeenteraad van Batavia heeft het voorstel aangenomen om 1e met ingang van 1931 progressieve opcenten te heffen op de landsinkomstenbelasting, ter vervanging van de gemeentelijke inkomstenbelasting, 2e belasting te heffen van personen, die zich in den loop van het jaar in de stadsgemeente Batavia vestigen, 3e de forencenbelasting te behouden.

Als eenig candidaat in hun kieskring zijn voor den Volksraad gekozen: voor den kieskring Oostkust van Sumatra Sofangkoepon en voor den kieskring Kleine Soenda-eilanden Soekawati.

In een plechtige openbare zitting der vereenigde burgerlijke- en strafkamer van den Raad van Justitie, onder presidium van mr. A. E. van Arkel, heeft op 29 October j.l. de officieele opening plaats gevonden van het Paleis van Justitie aan het Wilhelminaplein te Samarang in tegenwoordigheid van vele autoriteiten.

Na de officieele redevoeringen heeft mr. Jeekel, als oudste advocaat, namens de balie, een zilveren garnituur en voorzittershamer voor de rechtbank aangeboden.

In antwoord op een verzoek van de Ned.-Ind. vliegclub te Bandoeng aan de Regeering, heeft deze medegedeeld, dat het subsidieverzoek, mede in verband met de vooruitzichten van 's lands financiën, voorshands niet voor inwilliging in aanmerking komt.

In beginsel bestaat geen bezwaar tegen het kosteloos gebruikmaken van de bestaande en nog aan te leggen landingsterreinen met bijbehoorende inrichtingen. Evenmin bestaat bezwaar tegen 't uitvoeren van herstellingen ten behoeve van de Ned.-Indische Vliegclub tegen kostprijs door den technischen dienst der luchtvaartafdeeling en van den marine-luchtvaartdienst, mits daarvan een bescheiden gebruik wordt gemaakt. Ten slotte vindt de regeering goed, dat vliegers van leger en marine buiten de gewone diensturen instructie geven aan leden der N. I. V., mits de betrokken burgerpersoon een verklaring van lichamelijke geschiktheid voor de vliegsport overlegt en het te bezigen vliegtuig volkomen luchtwaardig is.

De Residentierechter te Pagar-Alam heeft den administrateur der onderneming Pagar Alam, van de Kol. Bank in de Palembangsche Bovenlanden, tot *f* 10 boete veroordeeld wegens lichte mishandeling en 5 employé's der zelfde ondern. tot boeten van *f* 5 tot *f* 30.

De Gouverneur der Oostkust van Sumatra heeft het over Sekan, den moordenaar van den politie-opziener de Ruiter, door de inheemsche rechtbank uitgesproken doodvonnis veranderd in levenslange gevangenisstraf.

De Landvoogd heeft de doodvonnissen van de vier hoofddaders van den moord op den heer Waller, administrateur van Aloer Gading in Langsar, gewijzigd in levenslange gevangenisstraf. Van de overige medeplichtigen werden de straffen meerendeels gehalveerd. De vijfde hoofddader heeft destijds zelfmoord gepleegd.

Door een aardschuiving als gevolg van de hevige regens zijn in het Soekaboemische 16 Inlandsche

woningen meegesleurd en in de zwaar gezwollen rivier terechtgekomen. Van 8 mannen, 8 vrouwen en 9 kinderen zijn er totdusver slechts 2 gered.

Tot afgevaardigden van het gouvernement op het van 7 tot 20 December te Bangkok te houden congres van de Far Eastern Association of Tropical Medicine zijn benoemd de heeren J. J. van Lonkhuyzen, prof. dr. L. Otten, dr. O. Deggeler, prof. dr. C. Bonne, dr. A. Ligtenstein, dr. W. Kouwenaar, prof. dr. C. D. de Langen, prof. dr. E. P. Snijders en dr. J. J. Th. de Vos.

De haven van Sabang is in September bezocht door 3 oorlogs- en gouvernementsschepen met een waterverplaatsing van 3319 ton; 18 Nederlandsche, 29 Nederlandsch-Indische, 11 Engelsche, 4 Duitsche, 2 Fransche, 1 Deensch en 7 Noorsche schepen. In totaal 72 schepen met een bruto reg. tonnenmaat van 365,454 (1.034.255 $M.^3$). De kolenverstrekkingen in deze periode beliepen 11,281 ton, de olieverstrekkingen 3283 $M.^3$.

Van Inlandsche zijde is voor inheemsch vertegenwoordiger van de O. v. S. in den nieuwen Volksraad candidaat gesteld de heer Abdoel Firman gelar Maharadja Soangkoepon, zittend lid van dien raad. Zijn verkiezing staat nu reeds vrij wel vast.

Voor Tapanoeli zit thans in den Volksraad de heer Ali Moesa. Candidaat zijn gesteld de heeren dr. Abdoel Rasjid, Indisch arts in vrij beroep te Sipirok en Soetan Koemala Boelan, een hoofd in het Kota Nopanssche. De verkiezing van den Tapanoelievertegenwoordiger zal door den onderafdeelingsraad van Padang Sidempoean geschieden. Daar het grootste deel der leden tot de hoofden behoort, schijnt het gecandideerde hoofd veel kans te hebben.

In Atjeh bestaat, zooals men weet, geen kiescollege van den Volksraad. Het lid voor Atjeh wordt benoemd. Naar men echter verneemt candideeren" de inheemschen daar als hun vertegenwoordiger den heer Teukoe Moh. Hassan, ambtenaar ter beschikking van den Gouverneur te Kota Radja. Hij is voorzitter van de afd. Mohamadijah in Atjeh en bij de bevolking zeer gezien.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Een Ikat-weefschool te Kalabahi op Alor.

Te Kalabahi ,de hoofdplaats van het eiland Alor, ten Noord-Westen van Timor gelegen, is door de kunst-lievende en -beoefenende echtgenoote van den Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, mevrouw *A. Bouman—Houtman* — wier gevoelige schetsen van het Nederlandsch-Indische land en volk den lezers van ons blad wel bekend zijn — ten haren huize, sedert bijna twee jaar, een werkplaatsje gesticht, waar ,een vijftal inheemsche weefsters haar kunstvak dagelijks uitoefenen en elkander wederkeerig onderrichten en aanmoedigen. Zij noemde het „Ons Boeatan-schooltje", uit sympathie voor het haar persoonlijk goed bekende streven van „Boeatan". Zij zond ons met andere kiekjes, ook het onderstaande en schrijft er zeer wetenswaardige bijzonderheden over, waarin onze lezers zeker ook belang zullen stellen, te meer, daar zij, die daartoe in de gelegenheid zijn, ook het werk dezer kunstnijvere vrouwen, door mevrouw Bouman ten verkoop gezonden, in de Toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19, te 's-Gravenhage, kunnen gaan bewonderen.

„BOEATAN-WEEFSCHOOL OP ALOR".

Van links naar rechts ziet men op de foto: *Lilo* (Savoeneesch meisje); *Boei* (Aloreesche vrouw); *Patimah* en *Siti* (Aloreesche meisjes); *Elizabeth* (Savoeneesche *nènèk:* oude vrouw). Thans zijn er nog drie meisjes bijgekomen en mevrouw Bouman schrijft:

„De vrouwtjes 3 en 4 zijn hier op de foto aan het ikatten, de kleeden zend ik, als ze gereed zijn, naar Boeatan. Een penhouder met roode inkt staat vóór Siti. Daarmee gaf ik enkele punten aan op de draden. Nu is zulks niet meer noodig. Siti ikat nu geheel zelfstandig, evenals Elizabeth. Achter Elizabeth ziet u een stuk papier op Siti's ikatraam, dat was de teekening voor het ikatwerk.

Liesbeth is aan het indigo-bereiden: een takje indigo bladeren schraapt ze af. Lilo snijdt de reeds af-geïkatte en gekleurde schering los en Boei kloent de reeds gekleurde garens voor het weven van den inslag. Op den grond liggen de lantarbladeren voor het *ikatten* (omwinden).

Zooals bekend, beteekent het maleische woord *ikat*, afbinden, en slaat hier op een bewerking, welke de weefgarens door middel van repen lonterblad, ondergaan, alvorens zij geverfd worden, om deze op de afgebonden plaatsen voor kleuring te vrijwaren: een uitsparings-procédé dus, gelijk bij het batikken, door bedekking met was geschiedt, doch waarmede men toch een gansch ander effect bereikt, al ware 't alleen doordat het met bladrepen afbinden, nooit zoo zuiver de omtrekken der sierfiguren op het weefsel kan brengen, als door wasbedekking op het reeds geweven goed kan gebeuren. De altijd iet of wat vervloeiende contouren, waaraan het ikatweefsel te herkennen is, geven er echter juist de groote bekoring aan.

Mevrouw Bouman, die op de verschillende standplaatsen van haar man, eerst bij de Dajak-vrouwen op West-Borneo, later bij de Toradja's van Celebes en daarna op Timor het Ikatwerk warm heeft leeren bewonderen, besloot dadelijk, toen zij zag hoe gebrekkig die kunst op het eiland Alor beoefend wordt, de kunstnijvere vrouwen daar te doen profiteeren van de meerdere ervaring en kennis op dit gebied harer zusteren op de omringende eilanden, te meer ook om beiden het gebruik van minderwaardige en ondeugdelijke garens en verfstoffen te ontraden, waardoor hare fraaie weefsels dikwijls zoozeer in waarde achteruit zijn gegaan.

Zij hoopte daarbij op de hulp en voorlichting van het Textiel-Laboratorium van het Departement van Nijverheid te Bandoeng, met den leider waarvan zij zich in verbinding heeft gesteld. In een harer laatste brieven schrijft zij, dat zulks, mede door bemoeienis van den belangstellenden, landbouwkundigen Ambtenaar te Endeh op Flores, den heer *A. L. Versteegh*, nu begint te gelukken. Zij vertelt o.m.:

> „De Landschapskatoentuintjes hier hebben 20 blikken (men meet op de Buitengewesten dikwijls met de bekende petroleum-blikken) goede, langvezelige katoen opgeleverd, die wij overnemen voor ons schooltje om zelve te spinnen met doelmatige spinraadjes uit Bandoeng.
>
> De zaden van deze superieure, uit Britsch-Indië geïmporteerde katoen, zijn reeds onder de bevolking verspreid. Ook de *Radja* (Inlandsch vorst) stelt er veel belang in."

Omtrent de kleurmiddelen schrijft zij o.a.:

> „Ook in dit opzicht is de bevolking van Alor niet erg ver. *Sogan* (boombast voor bruin verven) is hier inheemsch, doch *nilo* (indigo) is slecht en moeilijk te krijgen. Onze oude Savoeneesche, Elizabeth, heeft nu van haar eigen eiland zaden meegebracht, die we hier uit zullen planten.
>
> Haar geheim om de verfstoffen tot mooie tinten te mengen, welke ook kleur-echt zijn, wilde ons oudje eerst geheel voor zichzelve houden. Zij heeft geen gemakkelijk karakter, doch uit vriendschap voor mij, heeft zij voor de goede zaak, die wij samen voorstaan, toch langzamerhand alles verteld en uitgelegd. Ik weet het nu, ook proefondervindelijk, en zal het vastleggen."

Het is bijna ongelooflijk hoe vlijtig die weefsters zijn: zij werken dagelijks van 's morgens half acht tot 's middags half vijf, alleen onderbroken door te nuttigen van een bordje rijst met toebehooren, haar door mevrouw Bouman verstrekt, en zijn dan „haast niet naar huis te krijgen, zoo verrukt zijn zij over haar werk."

Aan één doek wordt, alle toebereidselen meegerekend, soms maandenlang onophoudelijk gewerkt. Geen wonder dus dat die niet z.g. „goedkoop" kunnen verkocht worden.

Iedere weefster heeft haar eigen ideeën, welke zij in haar eigen motieven in haar weefsel verwerkt, maar het spreekt wel van zelf, dat zij niet aldoor de van ouds overgeleverde patronen willen volgen, nu zij zooveel nieuws van buiten zien.

Mevrouw Bouman schrijft hierover dan ook:

> „Ik sprak toevallig een Savoenees en vroeg: waarom men op Savoe toch meer en meer naar Europeesche haakpatroontjes gaat werken, terwijl hun eigen figuren en motieven toch zooveel mooier zijn?
>
> *„Orang soeda bosèn dari tjoonto sendiri"*, (wij zijn onze oude patronen moede) zei hij en zijn vrouw beaamde dit.
>
> „Ziet u, dat het hóóg en hóóg noodig is, om de ikatkunst gelegenheid te geven zelf, uit *eigen sfeer*, andere motieven te ontwerpen? Deze volken willen ook niet meer slaafs navolgen wat de ouderen hebben gemaakt, ze willen iets nieuws, dat tot hen spreekt, en waarin ze zich kunnen uiten.
>
> „U ziet, dat *zonder* voorzichtige leiding alles hopeloos vergaat!
>
> „De ikatkunst moet een *levende* kunst blijven.
>
> „We zagen het goede reeds in Niki-Niki (midden Timor) geschieden, waar men naar vogels en dieren uit eigen omgeving mooie nieuwe motieven schiep.
>
> „Voelt u, waarom mij de handen branden om dit werk op me te nemen? We hebben haar niets te leeren dan: zien en waardeeren, wat in haar *eigen kunst* voor schoons is."

Zij wees de weefsters o.a. op het schoone der prachtige motieven door inheemsche kunstenaars der Timor-eilandengroep, aangebracht op hun dagelijksche gebruiksvoorwerpen als: *tibag* (kolkkokers), kommen en lepels, zoodat zij vol bewondering daarvoor, diezelfde soort motieven, aan inheemsche planten en dieren ontleend, ook, op nieuwe wijze, bij haar ikat-kunst zijn gaan toepassen. Enkele voorbeelden daarvan kan men zien aan de thans in „Boeatan" tentoongestelde weefsels.

Uit een lateren brief halen wij aan:

> „Maar nu een heerlijk nieuws:
>
> „De schoolopziener uit Koepang verzocht mij gisterenavond om zeven „cursisten" (d.z. jongens, die in opleiding zijn voor Volksonderwijzer) gedurende één week in de leer te willen nemen! Is dat niet éénig? Ik heb ze nu eenige mooie motieven van Aloreesche rijstlepels ter bestudeering gegeven. Die moeten ze eerst precies overnemen, daarna een eigen compositie maken van dat motief, op juiste ikatgrootte en dan dit ontwerp verdeelen over 50 *hekaë's*. (weef-afstanden).
>
> „Dit doen ze op school en overmorgen komen ze met hun „patroon" hier.
>
> „Ik begin dan met hen te laten kloenen, scheren en dan ikatten. Ze moeten, evenals ikzelf, deze werkjes zèlf grondig kennen".

Is 't wonder, dat men bij „Boeatan" met vreugdevolle deelneming de resultaten van dit belangrijke werk, ten bate der levende Volkskunst, volgt, ook tracht er meerdere Nederlanders hier warm voor te maken en het volgend jaar er de aandacht van allerlei Westerlingen, bezoekers der Parijsche Koloniale wereld-tentoonstelling, op te vestigen.

Uitingen van Volkskunst, niet alleen de afgestorvene, welke zuinig in Musea bewaard worden, maar vooral de levende, zich steeds ontwikkelende, raken de geheele menschheid; hun invloed is, hoewel voor de meesten onzer nog minder voelbaar, op den duur zeker niet minder groot, dan die van intellectueele en materieele krachten, welke thans meer zichtbaar op den mensch inwerken en waarnaar thans sterker — soms *te* sterk en dan ten nadeele der kunstuitingen — gestreefd wordt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Richtsnoer.

In „De Standaard" werd het laatste deel van het werk van De Kat Angelino door den heer I(denburg) besproken. De bespreking eindigt aldus: „In den tegenwoordigen tijd wordt, meer dan ooit vroeger, de vraag gesteld naar de rechtmatigheid van koloniaal bezit; en algemeen is wel het besef doorgedrongen, dat de krachtigste rechtvaardiging van *koloniaal bestuur* ligt in de heilzame vrucht, die het voor de inheemsche volkeren afwerpt. Wie twijfel in zich voelt rijzen omtrent den rechtsgrond van het groote werk door Nederland in Azië verricht, die leze dit werk van den kundigen en geleerden auteur met aandacht. Het is niet geschreven met het doel om een pleidooi te leveren voor de wijze, waarop Nederland zijne koloniale taak vervult; maar indien dit wèl het doel was geweest, zou niet sterker dan nu de indruk kunnen zijn, dien de bestudeering laat bij ieder, wiens oordeel niet door verkeerd gestelde en verkeerd begrepen leuzen is vertroebeld, namelijk, dat *het Nederlandsche gezag in den Archipel een zegen* is voor de volken, die onder onze vlag veiligheid, rust en voorspoed vinden, een zegen, die in afzienbaren tijd niet kan worden gemist."

De Loc. (24/9, blz. 31) noemt de conclusie juist, treffend en verheffend. Het is *h. i.* juist in dezen tijd zoo goed het richtsnoer aan te wijzen, dat door allen, die constructieven arbeid willen verrichten, ongeacht landaard, ras en richting, kan gevolgd worden. Men wijst daarmede tevens een scheidslijn aan, de éénige die steeds onderkend moet worden. Aan den eenen kant staan zij die, openlijk of heimelijk, met andere dan wettige middelen streven naar een vaag en onbereikbaar doel; aan den anderen kant staan allen, Europeanen, Inlanders en Chineezen, die ondanks alle verschillen onvoorwaardelijk de doelstelling kunnen aanvaarden, die hier zoo overtuigend aangeduid wordt.

Effecten-speculatie.

Aan de hand van de „Econ. Stat. Ber." (20/8) wijst het *Soer. Hbl.* (27/9, 3de bl. „Soer. Weekoverzicht", *B.*) op de uitwassen van effecten-speculatie. *Het beursgedobbel is een van de grootste euvelen van onzen tijd;* het overgroote deel van het publiek verliest zijn geld aan zijn speciaalartikel, om een goed effectenhandefortuinlijk, de rest betaalt het gelag. Het is niet onbegrijpelijk. Kan bijv. een handelaar in tin, koffie, katoen of welk artikel ook, zijn geheele aandacht wijden aan zijn speciaal-artikel, om een goed effectenhandelaar of speculant te zijn aan een internationale effectenbeurs behooren eigenschappen, welke slechts weinigen bezitten en welke het groote publiek natuurlijk in het geheel niet bezit; hiervoor is het beursspel gelijk aan de speelbank, zuiver een kwestie van rouge ou noir. Men dient practisch op de hoogte te zijn van alle goederenmarkten, een groote zelfbeheersching te bezitten, een goed psycholoog te zijn en in het bezit te wezen van een zesde zintuig (flair) en wat niet al! De fluctuaties aan de effectenbeurzen zijn enorm. Ter voorkoming, dat bij een volgenden „boom" aan de effectenbeurzen weder dezelfde verliezen zullen worden geleden, is het gewenscht, dat van hoogerhand voor ieder fonds koersen zullen worden vastgesteld, boven welke geen crediet zal worden verschaft. *B.* acht het voorstel zeer goed, doch geeft in overweging, dat de betrokken commissie, welke met deze aangelegenheid belast wordt, tevens een wakend oog houdt op de tallooze nieuwe emissies, welke in een „boom"-tijd aan de beurs gebracht worden. De commissie moest het recht van veto hebben, zonder eenig recht van beroep voor de emittenten. Ook zou men van hoogerhand kunnen voorschrijven, dat de balansen en winst- en verliesrekeningen van naamlooze vennootschappen iets meer moeten zijn, dan de paar niets zeggende bedrukte papiertjes, welke den aandeelhouder worden aangeboden. Verder moeten alle betreffende jaarstukken door een onafhankelijk accountant zijn gecontroleerd, hetgeen thans in Duitschland bij de nieuwe wet op de naamlooze vennootschappen is voorgeschreven.

Het *Soer. Hbl.* (22/9, 3de bl.) vertelt van „De mach-

tigste financieele groep der wereld", de *Federal Reserve Board* van de Ver. Staten. Haar beslissing kan een billioenenval op de effectenmarkt veroorzaken.

De Poenale Sanctie.

De *Deli Crt.* (1 en 2/10, 1ste en 4de bl.en) publiceert de verschillende stukken betrekking hebbend op *de nieuwe Koelie Ordonnantie*. Volgens de *Memorie van Toelichting* der Regeering is in de laatste kwart eeuw het streven van de Nederlandsche en de Indische Regeering er op gericht geweest, tot beperking te geraken van den arbeid onder werkovereenkomsten met poenale sanctie. Het arbeidssysteem onder poenale sanctie, dat vijftig jaren geleden op de Buitengewesten werd ingevoerd, moet worden beschouwd als een uitzonderingsmaatregel, die als zoodanig reeds niet langer mag worden gehandhaafd dan strikt noodzakelijk is. Deze overtuiging lag ook ten gronslag aan de uitspraak der Tweede Kamer, welke, voorgelicht door een commissie, die het vraagstuk sedert 1919 in studie had genomen, den 12den Juni 1924 besliste, dat de „Koelie Ordonnantie voortaan om de vijf jaren, te beginnen met 1930, zou worden herzien, met de bedoeling om te komen tot geleidelijke afschaffing der poenale sanctie". Dit beginsel werd daarop vastgelegd in een in 1925 in de K. O. ingevoegd Art. 24a, waarbij tevens werd bepaald, dat bij elke herziening door de Regeering het advies zou worden ingewonnen van een te Medan ingestelde Permanente Arbeidscommissie voor de bestudeering der arbeidstoestanden ter Sumatra's Oostkust. Aan dit voorschrift is in het begin van 1930 voldaan; bovendien is in ruime mate rechtstreeks overleg gepleegd met de ondernemers in Nederland en Indië, teneinde met de groote bedrijfsbelangen in de Buitengewesten zooveel mogelijk rekening te kunnen houden. Deze ontwerp-ordonnantie geeft in de eerste plaats een inkrimpingsschema voor den Arbeid onder poenale sanctie gedurende het eerstkomend vijfjarig tijdvak; daarnaast brengt zij in den tegenwoordigen tekst der K. O. verschillende verbeteringen aan van materieelen en formeelen aard. Uit de werkwijzen, welke tot inkrimping der P. S. kunnen worden gevolgd, is een systeem gekozen, hetwelk gestadigen opbouw, binnen afzienbaren tijd, van een stand van vrije arbeiders op de ondernemingen vereenigt met een groote mate van vrijheid van den werkgever om tot dit doel te geraken, m. a. w. een stelsel van geleidelijke verdringing van den arbeid onder P. S. door vrijen arbeid. Teneinde de openlegging der Buitengewesten niet te belemmeren, kwam het der Regeering onvermijdelijk voor ten aanzien van nieuwe en eerlang nog te openen ondernemingen in de K. O. overgangsmaatregelen te stellen, waarvan de uitvoering zal vallen in het vijfjarig tijdvak, hetwelk op de herziening van 1936 zal volgen. Bij de gekozen werkwijze zal worden bereikt, dat reeds aan het einde van de eerste vijfjarige periode (einde 1936) op het meerendeel der thans aanwezige ondernemingen (voor 1922 geopend) de koeliebevolking voor de helft uit vrije arbeiders bestaat, waarmede de eerste meest kenmerkende schrede op den weg naar het einddoel zal zijn gezet.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (29/9 „Deli in de branding"; 30/9 „Rubbercultuur"; 1 en 2/10 „Onderhoud met Sakamoto") en *De Loc.* (24/9, blz. 32 „Suikerzaken"; blz. 38 „Verkooppolitiek der V. J. P."; 25/9, blz. 3 en 19 „De overdracht van het Syndicaats-presidium"; blz. 23 „Een agrarisch avontuur").

De noodzakelijkheid van werkinrichtingen.

In het „Soer. Hbl." kwam een stadsberichtje voor over „een bende *Europeesche bedelaars*, die de straten onveilig maken en zich niet ontzien brutaalweg voorbijgangers aan te klampen om een aalmoes. Zij vallen waronghouders lastig, bemoeien zich in de publieke badplaatsen op stuitende wijze met de vrouwen, die daar een bad nemen, kortom: zij vormen een pestilentie voor de Inlandsche bevolking, zoodanig, dat zij het aanzien van den Europeaan op een schrikbarende manier omlaag halen". Het blad vroeg „maatregelen tegen dit gespuis" en noemde de aanwezigheid dezer havelooze zwervers een schandvlek. *De Loc.* (22/9, blz. 3), die dit bericht overnam, is van oordeel, dat men met werkverschaffing weinig verder komt, ja, dat zelfs de organen van arbeidsbemiddeling deze elementen streng moeten weren, opdat niet de plaatsing van volwaardige krachten worde geschaad. Twee middelen moeten hier toegepast worden: *de terugzending naar Nederland* èn *de instelling eener werkinrichting*, als het o.m. door het „N. v. d. D." zoo terecht bepleite „Indisch Veenhuizen".

De „*Nwe Soer. Crt.*" (*De Loc.* 25/9, blz. 12) bepleit eveneens werkinrichtingen en strafkolonies. Het aantal werkloozen stijgt met den dag en er komt een tijd, dat ook aan particulier hulpbetoon, liefdadigheid en gastvrijheid een einde komt.

De *Java-Bode* (26/9) geeft een beschrijving van „*De Witte Kruis-kolonie*" bij Salatiga. Het was 26 September 35 jaren geleden, dat Mevr. Alice van Emmerik, geb. Cleverly, op Java kwam om zich onafgebroken al die jaren in den dienst der menschheid te stellen. Het was in 1901, dat de familie Van Emmerik aanving met de vele Inlandsche bedelaars, welke te Salatiga rondliepen, hulp te verschaffen. In April 1902 werd 11 bouw bevolkingsgrond aangekocht aan den weg van Salatiga naar Getasan en 14 dagen later was de familie

Van Emmerik er met eenige helpers en een groot aantal armen en gebrekkigen gehuisvest.

De luchtverbindingen.

Met de opening van de vijfde lijn Batavia—Palembang—Pakan-Bahroe—Medan (1727 K.M.) is Deli opgenomen in het Ned.-Indische luchtnet. Het succes, dat de K. N. I. L. M. van den aanvang (1 Nov. 1928) af heeft weten te boeken, zal — schrijft Aneta (*Java-Bode*, 27/9, 6de bl.) — ongetwijfeld de stoutste verwachtingen der promotors hebben overtroffen. Het blijft een in hooge mate verrassend feit, dat zoowel het passagiers- als het post- en goederenvervoer zich op alle lijnen in Ned. Indië in zoo'n snel tempo hebben kunnen ontwikkelen. Van af 1 November 1928 werden 28.046 passagiers vervoerd, 142.183 K.G. goederen en 500.000 brieven. Het vervoer over de eerste helft van 1930 was juist het dubbele van dat over geheel 1929. De buitengewoon strenge veiligheidsmaatregelen en de perfecte grondorganisatie van de K. N. I. L. M. hebben niet nagelaten op het publiek een uiterst gunstigen indruk te maken. Het beginsel „safety first" wordt bij deze maatschappij tot in de uiterste consequenties doorgevoerd. Vergelijkt men deze veiligheidsmaatregelen met die welke in het buitenland wel eens worden aangetroffen, dan slaat onze luchtvaartmaatschappij daarbij een zeer goed figuur. Het Indische publiek is in korten tijd volkomen „airminded" geworden.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (24/9 „De luchtverbindingen"; 25/9 „Holland's Glorie"; 27/9 „Veertiendaagsche vluchten"), het *Soer. Hbl.* (22/9, 2de bl. „Amsterdam—Batavia") en *De Loc.* (22/9 „Reisdagboek van Van Lear Black").

De batikindustrie te Lasem.

De Loc. (19, 20 en 22/9 „Lasem in last") bevat een pleidooi voor de batikindustrie. De batikindustrie te Lasem als elders heeft vijf jaren geleden goede tijden gekend, doch de onderlinge concurrentie van de batikcentra op Java, de massale import van bedrukte stoffen uit andere landen en de verhoudingen en toestanden in de afzetgebieden met de schommeling van het welvaartscijfer, hebben Lasem en zijn industrie gedrukt. Bij een dergelijken moeilijken toestand in de batik-nijverheid is de arbeidsinspectie gekomen met haar uit den weg ruimen van ergerlijke misstanden en met haar eisch tot invoering van sociale hervormingen. De geëischte maatregelen bestonden in hoofdzaak in: 1°. Complete afschaffing van den nachtarbeid, practisch samenvallende met 2°. Verbod voor verafwonende batikkers(-sters) om den nacht in de werkplaats door te brengen; en 3°. Complete afschaffing van den kinderarbeid. Het thans verkregen succes was niet moeilijk te behalen; men is te bang het gebod openlijk te overtreden. Doch dit succes reikt tot aan den rand van de desa. In de desa zet de vrouw in de avonduren het batikken voort en leert zij de kinderen de handen uit de mouwen te steken. Het opgelegde verbod en de uitgeoefende pressie leggen een nieuwen druk op een industrie, die in deze moeilijke omstandigheden geen nieuwen druk kan velen. Die druk doet zich in de eerste plaats gevoelen voor het Javaansche werkvolk. Soepelheid in het bedrijf en overleg met de Chineesche werkgevers heeft Lasem op dit oogenblik meer dan ooit noodig.

Personeel.

Vragen van salarisverlaging, intrekking van emolumenten en personeelsontslag gaan in deze tijden van malaise niet slechts de daarbij betrokken partijen aan, doch raken integendeel de geheele Indische maatschappij. *De Loc.* (23/9, blz. 17) acht het daarom noodzakelijk eenige algemeene normen aan te wijzen. In de particuliere bedrijfswereld moet zoo lang mogelijk gewacht worden met *ontslag* van personeel; in uiterste omstandigheden mag daartoe pas worden overgegaan. Door de leiding van meerdere groote lichamen wordt dit gelukkig erkend. Het zal in vele gevallen nochtans tot verlaging van salaris wel moeten komen, vooral voor het kleinere bedrijf (import, industrie en bergcultures). Voor het geheele vaste ambtelijk personeel (gouvernement, gemeente en provincie) geldt de zekerheid der positie en van het pensioen. Aan dat recht moet men niet tornen. Doch hieruit volgt de plicht der Overheid om binnen de grenzen dezer erkenning te bezuinigen, en volgt evenzeer de plicht der betrokkenen om die bezuinigingen als noodzakelijk te aanvaarden.

Het *Bat. Nwsbl.* schrijft over „Salarisvermindering" en „Onderzoek in de Bergcultures" (27/9) en „De Importhandel" (30/9), de *Java-Bode* over „Het Werkloosheidsprobleem" (24/9), het *Soer. Hbl.* over „De Malaise" (22/9, 2de bl.).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Waar zijn we aan toe? (Slot).

„Alles, ook de politiek, in oogenschouw genomen van den top der cultuur af, kan beschouwd worden onder het aspect der drieëenheid these-antithese-synthese. Maar al kan men, van het hoogste standpunt, zelfs de tegenstelling zedelijkheid-onzedelijkheid opgeheven denken, ze blijft daarom niet minder werkelijk. Ook in de politiek zijn synthesen denkbaar, doch alleen als gevolg van een **waarachtigen wil** naar vooruitgang, naar menschelijke volkomenheid. Die wil moet dus gegrond zijn op zedelijk-redelijke idealen. (Schweitzer.)

Wij nationalisten nu meenen dat de drang naar zelfstandigheid van een volk zedelijk-redelijk verdient te heeten.

Een duidelijk antithetisch contrast is gegeven in de verhouding overheerscher-overheerschte. Een contrast waarbij weinig blijkt van gezindheid tot synthese, tenminste niet aan de overzij. Wij hebben dus deze gezindheid af te dwingen en wel met zedelijk-redelijke **kracht**.

Dan hebben wij ons echter allereerst af te vragen: waaraan ontleent de tegenpartij haar sterke, haar schijnbaar overweldigende overmacht?

Het antwoord moet dan luiden: aan het evangelie van de daadkracht.

De verovering van den Westerschen geest op de natuur zijn daaraan te danken. Niets was den Westerling te veel om het eenmaal beoogde doel te bereiken. De beroemde „man van de lage temperatuur", Prof. Dr. Kamerlingh Onnes b.v. liet zich het brood in den mond stoppen als de etenstijd kwam, zonder dat hij klaar was met zijn proeven. Een Duitsch dokter spoot zich indertijd pestbacillen in en ging zoo vrijwillig den dood in om te ervaren hoe de ziekte in het lichaam woedde, zijn gewaarwordingen aan zijne collega's mededeelende, opdat zij en andere dokters er gebruik van zouden kunnen maken bij hun opsporingen van wezen en aard der ziekte en dan wellicht ook van het middel er tegen. En de moed en doodsverachting waarmede de vliegers de deugdelijkheid van vliegtuigen door practische experimenten onderzoeken, dwingt eveneens onze bewondering af. Dit zijn recente voorbeelden. Vroegere offers, door groote mannen uit het Westen van de wetenschap gebracht, zijn bekend genoeg.

De Westerling praat misschien veel, maar *doet* veel meer. En daadkracht *kan* een groot zedelijke kracht zijn. Alvorens verder te gaan, willen wij een mogelijk verwijt alvast voorkomen, n.l. dat wij *ten onrechte*, ongeacht de hoogzedelijke voorbeelden die wij hebben genoemd, het Westen toch in wezen materialistisch achten.

Wij ontkennen geenszins dat hooge zedelijkheid ook in het Westen te vinden is en niet bij weinigen, ook en vooral, naar verhouding, bij Nederlanders. Zoo wij desondanks het Westen materialistisch heeten, dan bedoelen wij daarmede het Westen als geheel, Nederland als geheel in zijn practisch leven van elken dag en vooral het factische saldo zijner gedragingen ten opzichte van de koloniën.

Als ons wordt tegengeworpen dat de geweldige vooruitgang van de Westersche wetenschap en techniek, afgezien van de vraag wat deze voor practische uitwerking heeft voor ons Oosterlingen, in ieder geval te danken is aan den geest en dus als zoodanig ook geestelijk is, dan antwoorden wij daarop met Schweitzer dat die vooruitgang toch in wezen als een materieele is aan te duiden, wijl ze zoekt de

heerschappij over de natuurkrachten niet in den zin eener verheffing boven, doch van een dienstbaarmaking van de materie. Wij voegen er aan toe: en dat dienstbaar maken getuigt vooral niet van veredeling der menschelijke gezindheid, wanneer ze leidt tot de overheersching van volk door volk, gelijk geschiedt in het kolonialisme.

Ondanks idealistische groote mannen in het Westen, blijft dan ook het wezen der verhouding tusschen overheerscher en overheerschte materialistisch, koud-reëel, een verhouding van louter materieële macht. En dáárin dreigen we de minderen te blijven, zoo het ons niet gelukt ons te bezinnen op een uitweg, door redelijk-zedelijke bezinning dan altijd.

Want op het gebied van de beheersching der materie heeft de Westerling veel voor. Primair, in eerste instantie immers, is het den mensch niet ingeboren meer te doen dan wat zijn behoeften van hem eischen. De behoefte om te leven is de eerst gegevene. De natuur van het Westen dwingt den Westerling tot een leven van intensieve daden, wil hij kunnen leven. Wie een Westerschen winter heeft doorgemaakt, begrijpt dit aanstonds. Het stilzitten is door de kou een straf. Men moet in beweging zijn, men moet iets doen, alleen reeds om er de warmte in te houden. Maar bovendien is het van oudsher noodzakelijke opsparen van voorraden voor den winter een groote prikkel tot een leven van de daad.

De milde natuur van Indonesië eischte om het bloote leven te waarborgen niet veel daden van de bevolking. Men heeft wel eens gezegd, om de groote vruchtbaarheid van Indonesië te teekenen, dat de vruchtboomen op de erven van den Indonesiër gegroeid zijn uit de weggeworpen pitten der door hem gegeten vruchten.

De elementaire behoefte aan daden, die het leven van den Westerling oplegde, bracht dezen tot een evangelie van daad en daadkracht. Dit, de tot een gewoonte, tot een instinct geworden krachtdadigheid, heeft geleid tot de dominatie van het Westen over ons.

Wanneer wij nu tegenover de Westersche daadkracht de onze willen stellen om haar te overwinnen, dan zal zij hare energie niet aan de elementair materieele aandriften kunnen ontleenen, waardoor het Westen gedreven wordt, doch door drijfveeren van hoogere, ideëele orde, door geestelijke behoeften, gedreven moeten worden.

Die geestelijke motieven hebben zich reeds geopenbaard. Ons is het een behoefte geworden aan de dominatie door het Westen te ontkomen. Maar we zullen metterdaad, door de dáád, moeten bewijzen dat de motorische kracht die ons drijft, de Westersche thans evenaart.

Wij stellen ons voor dat, zoodra we hebben getoond het Westen in daadkracht te kunnen evenaren, dat Westen dan zoo wijs zal zijn om in zijn eigen belang van de dominatie afstand te doen. Dan eerst zal de tijd zijn gekomen tot een synthese als hooger door ons bedoeld, een synthese in wederzijdsche vrijheid.

Onze daden nu zullen het meest uitwerken indien ze in *harmonische eenheid* worden gericht op het doel. Daarvoor zijn systeem en organisatie noodig.

Om hiertoe te geraken, moeten wij allereerst nagaan, hoever wij in dit opzicht gevorderd zijn en wat ons dus verder te doen staat".

(T i m b o e l, 15 Juli—1 Aug.).

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

No. 12 van 20 Sept.: De zonnebloem (Helianthus annuus, sedert lange tijden een dankbaar onderwerp voor allerlei beschouwingen, in verband met de rentabiliteit. Het artikel is ontleend aan de Tropenpflanzer van Mei. De zonnebloem is de aangewezen plant voor verbouwing op groote schaal in tropische en sub-tropische gewesten ten behoeve van oliebereiding). — Het kinatuintje om het graf van Junghuhn, door G. Toekamp Lammers (Zijn graf bevindt zich boven Lembang, waaromheen negen kleine tuintjes zijn aangelegd, ieder beplant met een andere variëteit kina. F. Junghuhn, de wereldberoemde geleerde, deed veel voor de invoering van den kinaboom op Java). — Het gebruik van handbestuivers bij de rupsenbestrijding in de tabak in Deli, door dr. J. Kuyper. — Kunstmatige bereiding van rubber (besproken worden de Fransche werkwijze O. S. 440,173, de Duitsche O. S. 255,129 en de uitvinding van de I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft te Frankfort a. d. Main. Octrooiaanvrage no 39649 Ned. van 16 Juni 1930).

No. 13 van 27 Sept.: Een Engelsch-Hollandsche rubberoorlog (The Mal. Tin & Rubber Jrl. is ontsticht over de beslissing van de Ned.-Ind. regeering en schrijft: „Gird up your loins"). — De Vorstenlandsche tabak en het euvel der droogten. Een schitterende vinding van dr. Tollenaar (de leider van het Klatensche proefstation heeft zijn theorie in de Mededeelingen van dat Instituut bekend gemaakt en den landbouw op Java een onschatbaren dienst bewezen). — Een latex bevattend plakmiddel (een gepatenteerde uitvinding van de N.V. Gutta Percha Mij. te 's-Gravenhage).

De Christelijke Onderwijzer

van 29 Oct. no. 22: Over 't Onderwijs in Suriname (vervolg II. De schrijver laat duidelijk uitkomen ,hoe de pioniers van het onderwijs de mannen van Herrnhut zijn geweest. Voor 1844 zou men te vergeefs zoeken naar een school voor de Surinaamsche jeugd, want onderwijs aan hen, toentertijd slavenkinderen, was bij de wet verboden).

De Indische Mercuur

No. 44 van 29 Oct.: Rationeele Beperking van den Rubberoogst, door ir. J. G. Fol.

De Indische Verlofganger

van 24 Oct. no. 12: Indische huizen, door S. Kalff.

No. 13 van 31 Oct.: Het motormailschip „Marnix van St. Aldegonde" (met fraaie afbeeldingen). — De naam Batavia, door Fred. Oudschans Dentz (die er op wijst, dat de heer D. Adema Rodenhuis, destijds in Nederland, in de Ind Verlofganger van 25 Juli no. 51 een artikel schreef over: „Iets over dualisme in enkele nationale aangelegenheden" en de aandacht vestigde op het onjuiste gebruik van het woord Weltevreden (welke den naam is van een landgoed van den G.G. van der Parra). Het blijkt nu, dat de heer Rodenhuis zich ook heeft gewend tot het hoofdbestuur van het Alg. Ned. Verbond, die deze zaak bij het groepsbestuur van Ned.-Indië aanhangig maakte, er in slaagde, dat met 1 Januari 1931 voor het tegenwoordige hoofdpostkantoor de naam Batavia zal worden gebruikt en voor de bijkantoren Batavia—Gondangdia, Batavia—Kramat, Batavia—Molenvliet en Batavia—Tanah—Abang, terwijl de namen Meester—Cornelis en Tandjong Priok gehandhaafd zullen blijven. Het is ons bekend, dat de heer Rodenhuis aan bijna alle groote bladen van Nederland zijn artikel over het onjuiste gebruik van Weltevreden inplaats van Batavia heeft gericht en de Indische Verlofganger de *eenige* was, die het opnam. Aan de hartelijke medewerking van het hoofdbestuur van het A.N.V. en het groepsbestuur van Ned.-Indië van dat verbond, is het derhalve te danken, dat de heer Rodenhuis het pleit heeft gewonnen, hetgeen voor hem een groote voldoening moet zijn. Van de bladen heeft de N. Rott. Crt. er gewag van gemaakt in haar avondblad A. van 3 Nov.)

Indisch Militair Tijdschrift

No. 9: Het nut der Vaccinatie tegen typhus, door F. Dijkstra (de schrijver geeft een curve van het verloop der typhus in het Ned.-Ind. leger van 1908—1930, die voor zich zelf spreekt).

Koloniale studiën

Augustusnummer: De staatkundige organisatie van Sumatra's Oostkust en die van de Federated Malay States, door F. H. Visman. (De schrijver meent, dat de staatkundige organisatie van de Federated Malay

States in meer dan een opzicht een voorbeeld, in andere opzichten evenwel een baken in zee is voor de staatkundige organisatie ter Oostkust van Sumatra). — Nikkelen munt, door mr. dr. B. J. F. Steinmetz (naar aanleiding van het jaarverslag 1929—1930 van den President der Nederl. Bank. Indien niet ter onzaliger ure tot intrekking van den muntbiljettenomloop ware besloten, zou het nikkelenmuntvraagstuk nooit aan de orde zijn gesteld). — Belasting naar vermogen in N.-I., door W. H. Haasse (het komt den schrijver voor, dat invoering eener vermogensbelasting in N.-I., mogelijk en wenschelijk mag worden genoemd). — De voorgestelde „Herordening" van het Lager Onderwijs, door dr. W. M. F. Mansvelt (de Regeering spreekt niet van *hare* denkbeelden, maar van denkbeelden bij *haar* in overweging. De weg van voorloopige tot definitieve denkbeelden en van de definitieve denkbeelden tot voorloopige en vervolgens definitieve voorstellen zal nog heel lang en moeizaam blijken te zijn).

Landbouw en Veeteelt

Afl. 6 van 19 Sept.: Eendenhouderij nabij Tegal en Pekalongan, door ir. W. F. Gerhardt. — De Pasar Gambir pluimvee tentoonstelling van de Bataviasche pluimveevereeniging op 24 en 25 Aug. 1930, door Th. H. Buys (de meest grootsche opgezette tentoonstelling die Indië tot nog toe heeft gehad).

Locale Belangen

16 Sept. no. 18: Decentralisatie en veterinaire hygiëne, door dr. W. Treffers. — Buizen en kabels in publieke wegen, door H. Visser.

De Rijkseenheid

van 29 Oct. no. 5: Ontwerp-Ordonnantie tot instelling van een Kamer voor de Immigratie te Medan, door G. J. W. Putman Cramer (beoogende een geleidelijke beperking van den arbeid onder werkovereenkomsten met poenale sanctie, teneinde langs dezen weg tot afschaffing daarvan te geraken. De schrijver meent, dat deze ontwerp-ordonnantie goede elementen in zich heeft, waardoor ronselarij en vagebondage voorkomen kunnen worden in de gebieden die thans onderworpen worden aan een zoo ingrijpende proefneming als de vermindering van de poenale sanctie, dat zij tevens een prikkel kan zijn om de immigratie te bevorderen en dat zij de lasten van het scheppen van een behoorlijke arbeidsmarkt in gewesten billijk over de verschillende werkgevers tracht te verdeelen). — Een drietal gezagsuitingen van den laatsten tijd van de Ned.-Ind. Regeering, vermeend deskundig beoordeeld door W. J. Coenen (de heer Coenen bedoelt: I. de aanval op de Vad. Club in het openbaar, terwijl Jhr. de Graeff zich wel zal wachten tegen de inlandsche clubs zoo openlijk en onomwonden uit te spreken. 2 de herplaatsing van Middendorp. Een ondergeschikte, die zijn broodheer gaarne op de bank der beklaagden zou zien zitten, wordt nergens anders gehandhaafd dan.... onder het huidige bewind in Ned.-Ind. Staatsdienst. 3 de verhouding van Minister en Landvoogd. Een eigen verantwoordelijkheid naast die van den Minister, afwijkende van de inzichten van dezen, heeft de landvoogd er op het gebied der Koloniale politiek niet op na te houden). — Creolenbrieven V. (de schrijver is verontwaardigd over de onbeteekenende, meer dan treurige inzending van Suriname op de wereldtentoonstelling te Antwerpen.

Spoor- en Tramwegen

No. 9 van 28 Oct.: De onbewaakte overwegen bij de spoorwegen in Ned.-Indië, door ir. C. L. de Vogt. II (slot).

Tectona

van October Chr. G. S. Braat, aftredend Hoofdinspecteur van het Boschwezen, ten afscheid. — Over selectie bij djati (tectona grandis L.f.) door dr. A.

Thorenaar (uiteengezet worden het begrip soort, de verschijnselen ,die optreden bij kruisingen binnen de soort, en de gang van zaken bij selectie; hierbij worden onderscheiden de generatieve vermeerdering door middel van zaad en de vegetatieve door verenten of occuleeren der clonen. Besproken wordt hoe men het aanwezig zijn van geografische rassen kan constateeren; hoe men te werk moet gaan bij selectie op bepaalde eigenschappen, de belangrijkheid der zaadherkomst in de practische houtteelt, terwijl aangegeven wordt, hoe men de aanwezige geografische rassen kan bewaren.) — Plantsoenen op hoog gezag in Bagelen, door W. Zwart. — Bijdragen tot de kennis der bosschen van Noord- en Midden-Celebes, door ir. F. K. M. Steup.

Het Vaderland

In avondblad D van 30 Oct. een scherpe aanval van den heer J. A. Liems tegen den directeur van het landbouwproefstation te Paramaribo: De sinaasappelcultuur in Suriname (de heer Liems is een deskundige, die met cijfers en feiten de bewering van prof. Stahel ontzenuwt en hij eindigt met deze woorden:

„Het is pijnlijk voor hen, die zich de moeite gegeven hebben van de cultuur ervaring op te doen en daardoor weten, dat er perspectief in zit, het te moeten beleven, dat een hoofdambtenaar, die geroepen is de cultuur te bevorderen, door een persoonlijke gril gedreven en zonder behoorlijk onderzoek, de cultuur afbreekt. We zien hem, op eigen gezag, een der meest produceerende soorten, welke in Nederland zeer gangbaar is, voor den export afkeuren en daarna de cultuur ontraden op grond van te geringe productie.

Handelingen als van prof. Stahel inzake sinaasappelcultuur in Suriname zijn alleen in gouvernementsdienst mogelijk. In particulieren dienst zou zijn positie minstens zeer wankelbaar zijn geworden. Bij het gouvernement gebeurt het tegendeel: de gouverneur neemt den ambtenaar in bescherming door officieel te verklaren, diens meening te deelen.")

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Annalen van onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. November. Herdenkingsrede op het zilveren priesterjubileum van Z.D.H. Mgr. J. Aerst. Apost. Vicaris van Ned. N. Guinea.

Onze missiën in Oost- en West-Indië. October. Pater P. J. Hoevenaers. Een der grondleggers der Java-missie † 6 Sept. — Mgr. W. J. Staal, door S. Kalff (Bisschop te Batavia van 1894-1897. Een karakterschets).

Kruistriomf. November. De Wajangkunst op Java II, door Sch. (de geschiedenis der wajang gaat terug op de eerste helft der elfde eeuw na Christus).

De Macedoniër. Oct.-Nov.: Lunteren op Sumatra. De eerste Zendingsconferentie te Raja op 31 Mei, 1 en 2 Juni, door J. H. Hemmers. — Feesten voor de Christen-Soembaneezen, door P. J. Lambooy.

Nederlandsch Zendingsblad. November: Een nieuwe polikliniek (in de desa Tjipeundeuj), door A. de Mol van Otterloo.

„Petrus Donders". November: Lotgevallen eener Missie-Statie, Marianella 1890—1930, door H. de Groot—Tokosi. X. — De Synogoog in 't woud (de bouwval van de Synagoge van de Port. Joodsche Natie op de Joden Savanne, die geheel in puin dreigt te vallen. Een bouwwerk uit de 17de eeuw. Met plaat. Herstel van deze eenige bouwval in Suriname is dringend noodig. Zij, die een offer willen brengen om dit historische monument uit het verleden van totalen ondergang te redden, kunnen daartoe een gave schenken aan den beheerder van het daarvoor gestichte fonds: Fred. Oudschans Dentz).

St. Melaniablad. November: Opening Melania volks- en vervolgschool te Djokja.

BOEKENSCHOUW.

Een blik in het verleden van Suriname. Beknopt verhaal omtrent gebeurtenissen met de slaven en toestanden in Suriname gedurende de jaren 1630—1863, door Chs Douglas, Paramaribo. f 1.15.

De meest voorkomende ziekten en de behandeling daarvan. Uitgegeven door den Openbaren Gezondheidsdienst in Suriname.

Jaarverslag over 1929 van den Openbaren Gezondheidsdienst in Suriname. Tevens supplement op de uitgave van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut Amsterdam Mededeeling no. XXIII, Afd. Trop. Hygiënne no. 14. „Suriname-Sociaal Hygiënische beschouwingen."

Beredeneerd Verslag van de werking en den toestand van de Naaml. Vennootschap: De Spaar- en Beleenbank van Curaçao, gevestigd op Curaçao, over haar 80ste huish. jaar Juli 1929—30 Juni 1930.

Mededeeling no 84 van de Vereeniging voor Locale Belangen. Verslag van de 18de jaarvergadering van de Vereeniging en van het 20ste Decentralisatie-Congres 30, 31 Mei te Soerabaja.

Suriname

Op voorstel van de Commissie van Rapporteurs hebben de Koloniale Staten aan de Tweede Kamer het volgende telegram gezonden:

„De Koloniale Staten, met belangstelling kennis genomen van voorloopig verslag betrekkelijk wetsontwerp wijziging en verhooging XIde hoofdstuk Rijksbegrooting 1930, vestigen aandacht van uw College op het volgende:

dat door Gouverneur aangedrongen werd op spoedige behandeling van het ontwerp watervergaarplaatsenverordening, ingediend 28 Februari 1930;

dat de Koloniale Staten in den drukken begrootenstijd, na bestudeering van overgelegde uitgebreide dossiers, reeds 2 April omstandig verslag uitbrachten, waarin ernstige bezwaren werden ontwikkeld tegen het waterleidingsplan—Weyerman; dat sedert niets van bestuurszijde werd vernomen, dus de bezwaren der Staten niet zijn beantwoord, laat staan wederlegd; dat het wenschelijk is de beslissing in Nederland omtrent de waterleiding aan te houden tot afhandeling van de watervergaarplaatsenverordening in Suriname."

In een brief ter bevestiging van dit telegram werd voorts opgemerkt:

„Tot het vermelde verzoek vonden de Staten te meer aanleiding in het antwoord dat door den minister van koloniën werd verstrekt op eenige vragen van het Kamerlid Wijnkoop, een antwoord dat niet in allen deele juist was en dan ook reeds tegenspraak vond in de Koloniale Staten.

Door den gouverneur was verzocht, bij de indiening van het ontwerp-watervergaarplaatsenverordening om zoo mogelijk, de behandeling te bespoedigen, opdat dr. Weyerman zelf nog bij de openbare behandeling tegenwoordig zou kunnen zijn. Daar de heer Weyerman reeds enkele weken na de indiening van het ontwerp vertrok, was dit laatste onmogelijk, gelet ook op den stapel rapporten en andere bescheiden die als bijlagen waren overgelegd en nauwgezette studie vereischten.

De Staten zijn hunnerzijds diligent geweest, door over deze ingewikkelde aangelegenheid met bekwamen spoed rapport uit te brengen en meenen dat het niet aangaat, dat in Nederland een principieele beslissing omtrent de waterleiding zou worden genomen, zonder dat hun bezwaren, in den breede ontwikkeld in hun voorloopig verslag, beantwoord zijn. Zij namen met voldoening kennis van het feit, dat blijkens het door de Kamer uitgebracht verslag, aan hun bezwaren ernstige aandacht is geschonken in uw college."

Inmiddels is verschenen de memorie van antwoord op het voorloopig verslag nopens het ontwerp: wijziging en verhooging van het XIde hoofdstuk der Rijksbegrooting van het dienstjaar 1930.

Het was den minister aangenaam algemeen erkend te zien, dat een goede drinkwatervoorziening voor Paramaribo een noodzakelijkheid is en dat men het algemeen juist achtte, dat Nederland zich voor dit doel financieele offers behoort te getroosten.

Bij den opzet der onderneming is aangenomen, dat, indien noodig, 100 liter per hoofd en per dag geleverd moet kunnen worden voor een bevolking van 50.000 zielen; vooralsnog is dit zeker voldoende; een grootere omvang zou voor het oogenblik hoogst oneconomisch zijn.

Naar aanleiding van de vragen door vele leden, die in beginsel tegen den gekozen vorm van exploitatie geen bezwaar hadden, gesteld omtrent de zeggenschap van den Staat, deelt de minister mede, dat in den raad van commissarissen een lid zal kunnen worden aangewezen door den minister van financiën en één door den gouverneur van Suriname met gelijke rechten als de overige leden. De jaarlijksche winst- en verliesrekening en de balans vereischen voorafgaande goedkeuring van den gouverneur.

***

„*De Surinamer*" van 28 September deelt mede, dat men te Paramaribo begonnen is met de voorbereiding van den aanleg van het bovengrondsch net van de electrische centrale.

Het net zal een ondergrondsche hoogspanningsleiding krijgen van 6000 volt wisselstroom, door kabels gevoerd, benevens een bovengrondsche leiding voor 125 tot 220 volt, welke aan masten zal worden opgehangen. Voor de omzetting van den stroom worden in de stad een achttal transformatoren gebouwd, die den gevaarlijken stroom in het hoogspanningsnet getemperd overbrengen naar de zwakstroomleiding.

Is het blad goed ingelicht dan kan de zaak het volgend jaar om dezen tijd reeds in exploitatie zijn.

***

In hetzelfde blad lezen wij:

„We hebben hier zoo weinig, dat primeurs en records wel de moeite waard zijn, al zijn ze wat bescheiden.

Maandagnamiddag vertrok de wd. Gouverneur met gezelschap, waarbij de heer Kraan, redacteur van De West, naar Nickerie. Het gezelschap keerde gisteren terug, doch de heer Kraan kwam reeds Woensdagnamiddag omstreeks 3 uur per vliegtuig in de stad aan. Daarmede heeft de heer Kraan zich een primeur verzekerd, aangezien hij de eerste journalist in ons midden is, die een eigenlijk gezegde echte reis per vliegtuig heeft gemaakt. Daarenboven vestigde hij een record, door in ruim twee maal 24 uur heen en terug de Nickerie-reis te maken."

***

Bij de rondvraag op de vergadering der Koloniale Staten van 20 September wenschte Dr. Naar zijn verwondering uit te spreken over het feit, dat aan een uit te zenden officier van gezondheid in Nederland opdracht is gegeven zich te bekwamen in bacteriologie, voor rekening van de kolonie. Wij beschikken reeds over een arts, die zich in die richting bekwaamd heeft. Daarbij komt, dat de officieren van gezondheid slechts betrekkelijk korten tijd in de kolonie vertoeven, en gewoonlijk juist weggaan tegen den tijd dat zij de noodige ervaring hebben opgedaan, zoodat het gewenscht is met dergelijke studies liever te belasten personen die meer blijvend in de kolonie gevestigd zijn. Dr. Wolf, een Surinaamsch districtsgeneesheer, promoveerde op een bacteriologisch onderwerp.

***

Uit Suriname ontvingen wij een voortreffelijk boekje, een beknopte handleiding: „*De meest voorkomende ziekten en de behandeling daarvan.*" Het boekje is uitgegeven door den Openbaren Gezondheidsdienst in Suriname.

Het is zeker een van de nuttigste publicaties, in Suriname verschenen. In 't bijzonder trok onze aandacht hetgeen over treef en lepra wordt gezegd. Jarenlang hebben wij ook in dit weekblad en elders gewezen op de heillooze gevolgen van het uit Afrika afkomstige treefgeloof en er op aangedrongen dat door den geneeskundigen dienst een onderzoek zou worden ingesteld naar den omvang van het euvel. Onze stem is die eens roepende in de woestijn gebleven totdat eindelijk Dr. P. H. J. Lampe de zaak aanvatte en daarover een voortreffelijk artikel publiceerde in *„De West-Indische Gids"* van April 1929. Wat in de *„Beknopte handleiding"* over het onderwerp gezegd wordt is helder, voor ieder bevattelijk. Alleen zouden wij in overweging geven den naam „ervaringstreef", wat niet anders is dan de over de geheele wereld voorkomende idiosyncrasie of overgevoeligheid, te *schrappen*, omdat die niets te maken heeft met het Afrikaansche volksgeloof „treef".

Een opmerking zij ons veroorloofd:

Op blz. 39 lezen wij: „Het moge onjuist zijn te beweren, dat de Surinamer niet aan de besmettelijkheid van de melaatschheid gelooft, niet minder onjuist zou het zijn, te beweren, dat de Surinamer de besmettelijkheid van de melaatschheid vreest."

En op blz. 40: „Het moge juist zijn, dat vele Surinamers aan de besmettelijkheid van de melaatschheid gelooven, zonder deze evenwel te vreezen; niet minder juist is het, dat het meerendeel der Surinamers de besmettelijkheid ontkent."

In een volgende editie, die wij zeker verwachten, is het wenschelijk de bedoeling duidelijker te omschrijven.

Wij twijfelen niet of het boekje zal aan alle onderwijzers ter hand zijn gesteld en het is te hopen dat zij aan hun leerlingen duidelijk zullen maken al wat over treef daarin staat.

Het is niet de eerste maal dat in deze aangelegenheid de medewerking der onderwijzers wordt ingeroepen.

Reeds in Januari 1902 geschiedde dit bij circulaire van het departement van onderwijs. De circulaire is te vinden in *„De West-Indische Gids"* van Sept. 1929, elfde jrg. bl. 217.

***

De N. R. Ct. van 31 Oct. Ochtbl. C bericht uit Washington:

„Op last van den gouverneur van Porto Rico, Roosevelt, zal met behulp van drie watervliegtuigen het eiland uit de lucht in kaart worden gebracht.

Daarmee gereed gekomen, zullen de vliegtuigen het opmeningswerk voortzetten aan de Oostkust van Centraal-Amerika, van Almirantebaai naar het Noorden."

Wanneer zal Suriname van uit de lucht worden opgenomen?

Curaçao

Het fatale stelsel!

Wij hebben reeds meer dan eens opgemerkt, dat het stelsel der „bestuursgemachtigden" in den Kolonialen Raad uit den tijd is. In eersten termijn zeggen deze ambtenaren hun lesje op, maar o wee! wanneer de mondelinge debatten iets verder gaan dan de stukken, en bij de dupliek staan zij met hun mond vol tanden, en stamelen, dat zij de boodschap aan den gouverneur zullen overbrengen. Nu gaat het eenerzijds niet aan, dat de raadsleden buiten het onderwerp gaan, maar anderzijds kan men toch ook niet, binnen de perken blijvende, vooraf den gouverneur een nog niet gehouden redevoering thuis sturen. Dit laatste zou zeer bedenkelijke gevolgen kunnen hebben. Misschien kan een gouverneur van Curaçao nog wel van alles op de hoogte zijn, maar het verantwoordelijkheidsgevoel der „bestuursgemachtigde" ambtenaren zou er ongetwijfeld bij winnen, wanneer aan hun initiatief in den raad ook eens iets overgelaten werd.

Weinig fraai is, wat nu weer gebeurd is, zij het ten deele van anderen aard. Bij het ontwerp tot wijziging der begrooting voor 1930 heeft een der raadsleden een zeer uitvoerige rede gehouden, voornamelijk over de behandeling van vreemdelingen. Als bestuursgemachtigde was aanwezig.... de directeur van openbare werken. Blijkbaar verwachtte de spreker geen antwoord van die zijde, want hij vroeg den voorzitter, het door hem gesprokene aan den gouverneur te zenden. Bij brief van 3 Sept., opgenomen in *La Union* van 2 Oct. heeft de gouverneur de klachten en „beweringen" van het raadslid grondig behandeld. Aan het slot betoogt de gouverneur de wenschelijkheid dergelijke critiek terstond te kunnen beantwoorden. Dat kan mogelijk gemaakt worden, wanneer bijv. de raad naar Nederlands voorbeeld een vragenrecht invoert met mondelinge vragen, vooraf ter kennis van den gouverneur te brengen en schriftelijke vragen, tegelijk met de antwoorden openbaar te maken. Van art. 97. Rr. is ook nog een ander gebruik te maken.

Daarnaast worde de ruimste gelegenheid gegeven om bij de behandeling van ontwerpen, vooral van begrootingen, ook wat in de gewisselde stukken meer even naar voren gebracht is, ten gronde te bespreken. Langzamerhand moeten raad en bestuurgemachtigden zich op „parlementair" peil brengen.

Misselijk en laf!

Van verschillende zijden zendt men ons eenige verzen, die op Curaçao zijn rondgezonden, zulks ten bewijze van de verslechterende tegenstelling tusschen Curaçaoenaars en Nederlanders.

Het is begonnen van Nederlandsche zijde, met een „ode aan Curaçao", waarin aan Curaçao verwijten worden gedaan over 8 Juni 1929, wat wel zoo stom mogelijk is, want het is vooral Nederland geweest, dat te kort geschoten is en het zijn vooral Nederlanders geweest die „Neerlands leeuw" oneer hebben aangedaan. Bovendien is het rijm allerongelukkigst en zijn de woorden in hooge mate onbetamelijk. In niet mindere mate geldt dit van de beide antwoorden op „rijm", die blijkbaar van Curaçaosche zijde verspreid zijn. Alles anoniem natuurlijk!

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Uit het doopboek der Gereformeerde kerk op Curaçao:

„Ao. 1809

Door den Predikant der Luthersche gemeente gedoopt en in ons Doopregister overgebragt.

Pieter Cockburn, gedoopt den 19 Mei 1809 en geboren den 6 April 1809.

Ouders Willem Prince en Petronella Gahne.

Getuigen James Cockburn en Marianna De veveux, deszelfs huisvrouw."

Deze doopakte is blijkbaar die van den lateren weesmeester en president der rechtbank mr. P. Cockburn Prince, in 1826 als jur. stud. te Utrecht ingeschreven.

Zijn vader Willem Prince (1786—1834), de latere gouvernementssecretaris, noemde hem blijkbaar naar den toenmaligen Engelschen gouverneur, die met zijn vrouw als getuige optrad.

Uit den Verren Vreemde

Engeland in Palestina.

Engeland beleeft geen genoegen van zijn mandaat over Palestina. Maar de Volkenbond beleeft evenmin genoegen van dit aan Engeland verstrekte mandaat. In September maakten wij gewag van de gevoelige vermaning, die de Mandaatcommissie tot de Britsche regeering gericht had, in verband met begane tekortkomingen en misgrepen, meer in 't bijzonder voor en tijdens de veelbesproken bloedige tooneelen bij den Klaagmuur in Jeruzalem. De verwijten kwamen, kort samengevat, hierop neer, dat Engeland het middel niet had weten te vinden om de belangen te verzoenen van de twee groepen, die in Palestina naast elkander staan, die van de Joden, aan welke daar een nationaal tehuis is beloofd, en die van de inheemsche Arabische bevolking, aan welke is verzekerd dat haar rechten en belangen geeerbiedigd zullen worden.

Minister Henderson zond eerst een schriftelijk verweer en kwam daarna zelf naar Genève, om achtereenvolgens aan de Mandaat-commissie, aan den Raad van den Volkenbond en aan de Algemeene vergadering voor te houden, dat Engeland zich wel degelijk de taak bewust is gebleven, om in die tweeledige politiek eenheid te brengen, en dat het er ook niet aan twijfelde deze taak tot een goede uitvoering te kunnen brengen. In dien zelfden geest getuigden alle andere Britsche vertegenwoordigers te Genève. En daar iedereen zich daar gaarne liet overtuigen, kreeg Engeland den zegen van den Volkenbond op zijn goede voornemens mee.

Maar aangezien niemand eigenlijk iets over een nieuw middel of stelsel vernomen had, terwijl de tot nu toe toegepaste methode de Joden ontstemde, omdat zij in hun vrije ontwikkeling belemmerd werden en de Arabieren ontstemd waren omdat aan de Joden reeds te veel vrijheid tot ontwikkeling geschonken was, kon in Palestina zelf, noch de eene, noch de andere partij het goede vertrouwen van Genève deelen.

En thans? Het rapport, waarop allen 't in Genève eens werden, zeide o.m.: „Deze beide verplichtingen, de één tegenover de Joden, de andere tegenover de Arabieren, zijn van gelijke waarde en de een is niet met de andere in strijd." „Met betrekking tot de schorsing van de Joodsche emigratie naar Palestina stelt het rapport met nadruk op den voorgrond, dat de Engelsche regeering uitdrukkelijk heeft verklaard, dat deze schorsing slechts een tijdelijk karakter draagt. Deze verklaring moet de Zionisten geruststellen, dat er geen gevaar bestaat dat de Engelsche regeering de verplichtingen van het

mandaat met voeten zal treden en niet met volle kracht de emigratie zal vergemakkelijken."

En thans? Ongeveer een maand nadat het rapport door den Volkenbond werd aanvaard, onder medewerking en instemming van de Britsche vertegenwoordigers en politici, heeft de Britsche regeering een storm van verontwaardiging ontketend over haar Palestina-politiek. In een Witboek heeft zij den 21sten October haar plan voor de naaste toekomst bekend gemaakt. Het berust op een rapport, uitgebracht door den Hoogen commissaris Sir John Hope Simpson, maar daarin worden toch geen feiten of omstandigheden aan het licht gesteld, die een maand geleden ook niet reeds bekend en in het geding gebracht waren.

De regeering zegt, tot het besluit te zijn gekomen, dat het oogenblik aangebroken is voor verdere toekenning van een zekere mate van zelfbestuur aan het volk van Palestina. Zij wil den Wetgevenden raad, door Churchill in 1922 in uitzicht gesteld, nu instellen. Maar toen haar in Genève ten deze opzichte een verwijt van gebrek aan voortvarendheid werd gemaakt, wierp Henderson dit terug door eraan te herinneren, dat de Arabische hoofden alle aanbiedingen tot deelnemen aan regeeringsinstellingen afwijzen en daartegenover eischen stellen, die onvèreenigbaar zijn met het aanvaarde Volkenbondsmandaat zelf. Sedert is er niets gebeurd, waarop een verandering van inzicht ten deze zou kunnen zijn gegrond. Het Witboek zelf schijnt ook niet op geestdriftige instemming te durven rekenen. De voorgestelde nieuwe Wetgevende raad zal bestaan uit den Hoogen commissaris en 22 leden, van welke 10 ambtelijk en 12 niet-ambtelijke leden, de laatste bij getrapte verkiezing te kiezen. Maar, 't vroeger gebeurde indachtig, wordt nu bepaald, dat bij gebrek aan medewerking de noodige stappen zullen worden gedaan, om het vereischte aantal niet-ambtelijke leden toch vol te krijgen.

Wordt door dit punt aangekondigd als „begin van zelfbestuur" niets opgelost en niemand bevredigd, dit moet ook, zelfs op nog stelliger wijze, worden verklaard ten aanzien van de paragraaf betreffende de Joodsche immigratie.

Aan de ruimte, die tot nu toe beschikbaar is gesteld voor de naar Palestina gekomen Joden, moet, volgens het Witboek, voorloopig niet meer worden toegevoegd. Door nog meer grond aan de binnenkomenden af te staan, zouden de belangen van de oorspronkelijke Arabische bevolking geschaad worden. Eerst moet een grooter deel van het land in ontwikkeling worden gebracht en tevens de levensstandaard der oorspronkelijke boeren verhoogd worden. Op die wijze zal worden verkregen, dat het land eens geschikt zal worden om meer menschen te huisvesten, terwijl de Arabische en de Joodsche bewoners dan in hun samenwerking op gelijk peil zullen staan. Wanneer dit bereikt is zal het Palestijnsche land best de immigratie van wel 20000 gezinnen kunnen velen.

Volgens de uiteenzetting van het Witboek, kan alleen op deze wijze de verzekering worden gegeven, dat de Arabieren niet zullen worden geschaad door de Joodsche immigratie. Maar de Joden gelooven niet in de mogelijkheid van de stelselmatige ontwikkeling van een dergelijk plan, in afzienbaren tijd, en zij zien er dus niet een tijdelijken overgangsmaatregel in, maar een stopzetten van de poging, om een Zionistisch tehuis te stichten. Zij noemen de aankondiging een woordbreuk van Engeland jegens de over de aarde verspreide Joden. De president van de Zionistische wereldorganisatie, Prof. Dr. Ch. Weizmann, heeft dadelijk zijn ontslag als zoodanig genomen. Andere vooraanstaande persoonlijkheden in de beweging hebben zijn voorbeeld gevolgd. De Joodsche Nationale raad in Palestina weigert medewerking aan de regeeringsvoorstellen. Uit alle landen komen protesten van Joodsche zijde. Maar ook staatslieden ,die geheel buiten de Zionistische actie staan, hebben, zoowel in Engeland als elders, een scherp afkeurend oordeel over de aangekondigde politiek uitgesproken.

De Arabieren in Palestina juichen deze stelselmatige landbouwontwikkeling ook volstrekt niet toe. De extremisten zien er den toeleg van Engeland in om nog heel lang meester te blijven in hun land, dat zij liefst heel spoedig zelfstandig willen zien. De meer gematigden wijzen er op, dat het Witboek zelf uitspreekt, dat het welslagen van het plan, onder de leiding van een commissie voor landbouwontwikkeling en kolonisatie ,alleen mogelijk is bij samenwerking van Arabieren en Joden, zoodat het hierdoor reeds veroordeeld is, daar op voldoende medewerking en samenwerking al niet meer kan worden gerekend.

De Arabische bevolking ziet in de nu aangekondigde politiek ook nog een officieele erkenning van haar geloof in haar achterstelling bij de Joodsche vreemdelingen.

Zoo is niets gewonnen, maar wel 't een en ander verloren.

De positie van het Labourkabinet, die al niet zoo heel hecht meer was — vooral door de mislukking van de bestrijding der werkloosheid in Engeland — heeft er nog een stoot en een ruk door gekregen.

Waarom die zwenking naar den Arabischen hoek? Want, al valt zij daar niet in den smaak, vrij algemeen wordt toch aangenomen, dat zij als zoodanig bedoeld is geweest. Men wil er een buiging in zien voor de Mohamedanen, wier steun Londen in Indië en elders momenteel meer noodig meent te hebben dan dien van de Joden. Is dit juist ,dan kon 't wel eens tegenvallen, de Joden in Amerika, die Engeland toch zeker niet tot vijanden mag maken, protesteeren 't aller hardst, en van een toejuiching van Mohamedaansche zijde is tot nu toe nog niets gebleken.

Mac Donald en Henderson poseeren voor de vermoorde onschuld, zij verweren zich naar links en rechts. Zij beweren en verzekeren niets nieuws te willen, doch alleen de tot nu toe gevolgde lijn, volgens de door achtereenvolgende regeeringen uitgedrukte voorwaarden, door te trekken. Hoe dit te rijmen is met de opvattingen van vele anderen? Dank zij de nooit volprezen slag-om-den-arm-methode, die elke politicus bij 't afleggen van elke verklaring indachtig blijft.

In den brief, waarin Lord Balfour in 1917 de toezegging heeft gedaan van het stichten van een Joodsch tehuis in Palestina, toezegging die den oorsprong is van deze beweging, kwam al voor: „Het spreekt vanzelf, dat er niets zal gebeuren, waardoor de burgerlijke en godsdienstige rechten van de bestaande niet-Joodsche gemeenschappen in Palestina worden aangetast."

Op dit voorbehoud berust de groote moeilijkheid, de tweeslachtigheid van het oorspronkelijke voornemen, en van het later verleende Volkenbondsmandaat. Het voorbehoud was schering en inslag bij de beraadslagingen in Augustus en September in Genève. Levert 't de groote moeilijkheid op, tevens stelt 't echter ook het verweermiddel beschikbaar tegen elken aanval, zoo was 't in Genève en zoo is 't nu weer in het Witboek: wij doen niets anders, heet 't daar, dan te zorgen dat de rechten en belangen der niet-Joodsche gemeenschappen niet worden aangetast.

Met dit al gelooft wel niemand meer, dat de Labourregeering den weg en het middel gevonden heeft om de op twee gedachten hinkende Palestina-politiek in vasten tred naar een bewust doel te leiden.

Ingezonden

Vereeniging voor Onderwijs aan Doofstommen en Slechthoorende kinderen in Ned.-Indië, te Bandoeng.

Voor doofstomme kinderen.

Bandoeng, 16 October 1930.

Onder dit hoofd komt in het avondblad van het A. I. D. de Preangerbode van 15 October, het volgende voor:

„De Vereeniging voor onderwijs aan doofstomme kinderen te Bandoeng, van welke organisatie de resident van Midden Priangan, de heer J. H. B. Kuneman als voorzitter de leiding heeft, verheugt zich, dank zij de onvermoeide pogingen van dr. H. L. Roelfsema en mevr. C. M. Roelfsema—Wesselink en de overige bestuursleden, hoe langer hoe meer in de publieke belangstelling.

De regeering heeft harerzijds reeds van haar sympathie doen blijken door de vereeniging zooveel mogelijk te steunen en is zelfs in dezen tijd van bezuiniging er toe overgegaan op de begrooting van het volgend dienstjaar een post uit te trekken ten einde de vereeniging in staat te stellen hare werkzaamheden uit te breiden.

Met het oog op de beperkte middelen, waarover zij thans te beschikken heeft, kon slechts aan kinderen van goed gesitueerde ouders en dan nog niet eens aan allen, kost- inwoning en onderwijs verschaft worden. De bedoeling is echter zooveel mogelijk *alle* doofstomme kinderen te helpen, doch tijd en geld zullen noodig zijn, alvorens dit schoone doel wordt bereikt."

Tot zoover het bericht uit het A. I. D., hetwelk naar alle waarschijnlijkheid uit een der regeeringsbureaux afkomstig is. Had het bestuur het opgesteld dan zou de laatste alinea anders hebben geluid. Er zijn twee leerlingen, die in 't geheel geen schoolgeld betalen, terwijl er enkele zijn, die met school- en kostgeld zeer worden tegemoet gekomen. Dit kan ook niet best anders, daar o.a. een weldadig planter uit de omgeving van Bandoeng — voorloopig voor een jaar — maandelijks een toelage van 100 gld. betaalt, met de bepaling, daarvoor een of meer kinderen die dit anders niet zouden kunnen, in staat te stellen de school te bezoeken.

—O—

Ontvangen bij het Algem. Secretariaat van „Oost en West, ten behoeve van bovengenoemde Vereeniging en overgemaakt aan den Penningmeester te Bandoeng:

Van M. C.—R. v. N., Den Haag	f 5.—
Van R. L. te Utrecht	f 4.—
Te samen	f 9.—

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Twente.

Op Maandag 27 October hield voor leden en introducé's dezer afdeeling de heer Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm uit Zeist, oud-secretaris van Suriname, eene lezing met lichtbeelden over het onderwerp: „Land en volk van Suriname". Aan de hand van grootendeels zeer goede lantaarnplaten gaf de heer v. d. Helm eene tot het einde boeiende causerie over Nederlands stiefkind op de Noordkust van Zuid-Amerika en wel van de historie, de bebevolking naar afkomst en beteekenis en de economische toestanden van vroeger en thans. Met de grootste belangstelling werd deze voordracht aangehoord door een gering aantal toehoorders, waaronder, behalve het bestuur, slechts *enkele* leden zich bevonden! Mogen de niet aanwezige leden er voor een volgenden keer aan herinnerd worden, dat naast bestuurs-activiteit, *belangstelling der leden* noodzakelijk is voor het welslagen en voor het instandhouden van voordracht-avonden?

DE SECRETARIS.

Afdeeling Apeldoorn.

Dinsdag 25 Nov. 8 uur „La Bordelaise", voordracht met lichtbeelden door den W.E.G.Heer *G. F. M. Liebert*, oud-ass.-res., over: „IJdelheid der IJdelheden", een schets van het volks- en liefdeleven der Lampongers.

In December, in samenwerking met de Natuurhistorische Vereeniging, Prof. Jeswiet.

Zegt het voort! Werft leden!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Amersfoort.

Op Dinsdag 29 October j.l. hield prof. dr. A. Pulle, hoogleeraar te Utrecht, in de Foyer van de Sociëteit Amicitia een door talrijke leden onzer afdeeling bezochte lezing over: „De Plantengroei van onze Koloniën".

Nadat onze voorzitter, prof. mr. G. J. Nolst Trenité, den hooggeleerden spreker met een welkomstwoord had ingeleid, gaf deze in zijn vlotte rede een overzicht van de voorwaarden waaraan moet worden voldaan voor de vorming van oerwoud, t. w. een hooge en gelijkmatige temperatuur, voldoende regens en een geschikte bodemgesteldheid.

Spreker vertelde ons door voorbeelden hoe aan deze voorwaarden in Oost- en West-Indië in de hoog- en laaglanden al dan niet wordt voldaan en gaf middels cijfers een beeld van den overweldigenden rijkdom aan boom- en plantenvariëteiten voorkomende in het oerbosch.

De groote verscheidenheid in boomgroei en in plantenvormen kon niet beter verduidelijkt worden dan aan de hand van een volledige en schitterende reeks van lichtbeelden, welke den spreker ter beschikking stond.

Steeds onderhoudend sprekend liet de hoogleeraar deze tallooze lantaarnplaatjes op het witte doek projecteeren, waarbij hij telken male de hiervoor gewenschte toelichting en uitleg gaf. Ook eenig demonstratie materiaal had de spreker medegebracht, hetwelk hij bij de aanwezigen liet circuleeren.

Voor hen die nooit in Indië geweest waren was deze lezing een openbaring van schoonheid en voor hen, die hetzij West- of Oost-Indië uit eigen aanschouwing kenden was het een genoegen zich weer te midden van goede oude vrienden en herinneringen te gevoelen en wat meer over de levensvoorwaarden van de plantenwereld te hooren dan zij reeds wisten.

De voorzitter vertolkte met een hartelijk woord den dank der vergaderden voor 's hoogleeraars interessante en boeiende lezing.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

Afdeeling Bergen op Zoom.

Verwacht tegen het midden van November, de bekende „Plancius"-film. De datum zal nader bij persoonlijke convocatie aan de leden bekend gemaakt worden. U komt toch allemaal met Uw Dames c. q. andere introducé's? Hartelijk welkom! Zooals trouwens altijd! Midden December spreekt prof. L. van Vuuren uit Utrecht voor de afdeeling.

Ook deze voorloopige mededeeling wordt nader geconvoceerd.

De Secretaris.

Mededeelingen

Van het Dagelijksch Bestuur.

Met het oog op de completeering van de collectie foto's bij het Dagelijksch Bestuur, van verschillende vergaderingen en bijeenkomsten in den loop der jaren, zou het zeer op prijs gesteld worden, indien de afdeelingsbesturen en ook de leden, individueel, die in het bezit zijn van dergelijke foto's, deze, voor genoemd doel te willen afstaan en op te zenden aan het Algemeen Secretariaat, Korte Voorhout 6, Den Haag.

VAN DE REDACTIE.

Boottrein N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland".

Het Agentschap der N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boottrein aansluitende op het thuisvarende mailschip „Johan de Witt", hetwelk 7 November a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdag 8 November 1930 om 9.50 uur v.m. aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Bij het openbaar middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië, waaronder kweekscholen voor onderwijzers en opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren begrepen, kunnen in 1931 worden geplaatst leeraren (leeraressen):

wis- en natuurkunde (doctor of doctorandus met hoofdvak natuurkunde);

Nederlandsch (waarvan er enkele ook de hoofdakte moeten bezitten);

Duitsch (doctoraal diploma of akte B of akte A, met middelbare akte handelsterminologie en handelscorrespondentie Duitsch);

paedagogiek (akte A of akte B).

Voorts een leerkracht in het bezit van de middelbare akten aardrijkskunde en geschiedenis, alsmede een leerkracht in het bezit van de middelbare akte aardrijkskunde of geschiedenis en de hoofdakte.

Nadere bijzonderheden vindt men in de Ned. Sts.Crt. van 28 Oct. j.l. nr. 209.

Bij het technisch onderwijs in Nederlandsch-Indië kan in 1931 als leeraar worden geplaatst een leerkracht, in het bezit van de akte *Mg*.

Sollicitaties (ongezegeld) in te zenden bij de afdeeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte akte van de bekwaamheid.

Bijzonderheden brengt de Nederl. Sts.Crt. van 28 Oct. j.l. nr. 209.

Een groepreis door Indië.

Gaarne vestigen wij even de aandacht op een reis, die naar wij hopen velen in de gelegenheid zal stellen ons Insulinde in al zijn pracht en belangrijkheid te leeren waardeeren. Het Instituut voor Wetenschappelijke en Selecte reizen organiseert van 18 Maart tot 18 Juni een reis door Java, Bali en Sumatra onder leiding van Dr. W. G. N. van der Sleen uit Haarlem. Programma en leider geven voldoende waarborg, dat een goeden indruk van deze zoo belangrijke eilanden zal worden verkregen. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door het Secretariaat van bovengenoemd Instituut, Asterkade 40 Haarlem of door Dr. W. G. N. van der Sleen, Leeghwaterstraat 14, Haarlem

„Handbook of the Neth. E. Indies".

Onder de bespreking van het „1930 Handbook of the Netherlands East Indies" in ons vorig nummer, is de naam Fred. Oudschans Dentz weggevallen.

Het belangrijke werk wordt voor Nederland uitgegeven door de firma Martinus Nijhoff en door haar niet voor *f* 11.—, maar voor denzelfden prijs als in Indië, dus voor *f* 10.—, in den handel gebracht.

„Het Vaderland Getrouw".

De Vereeniging van Gepensionneerde Militairen van Land- en Zeemacht in Nederl. Indië: „Het Vaderland Getrouw" onder het patronaat van: mevrouw de wed. W. A. F. de Meester—Van Buren, den HoogEdel Gestr. heer F. J. P. Sachse, gep. gen.-majoor van het O.-I. leger en den HoogEdelGestr. heer J. J. M. Baart, gep. kap. t. z. tit., stelt zich voor, op Woensdag 26 November a.s. des avonds om acht uur in het Gebouw van den Dierentuin een Indischen avond te geven, ten behoeve van de kas, ter ondersteuning van de Weduwen en Weezen van die Vereeniging.

De Indische Mia-Aarwen-club en de Krontjongband I. O. Z. B. hebben hun belanglooze medewerking daarvoor toegezegd.

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: J. Franke, Hoogezand F 76.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.

Leden van „Oost en West"

Doet Uwe inkoopen bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad" door adverteeren steunen.

Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.". Ook daarmede steunt gij de belangen van de Vereeniging.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,
Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam.

		27 Oct.	3 Nov. 1930
Aandeelen	Koloniale Bank	171	168
„	Ned. Ind. Handelsbank	134	135½
Cert. aand.	Ned. Handel Mij.	153⅞	152
Aandeelen	Alg. Exploratie Mij.	120¾	114
„	Kon. Petroleum Mij.	334⅞	330
„	Rubber Cult. Mij. A'dam.	114	108
„	Ned. Ind. Suiker Unie	207	194¼
„	Ned. Scheepvaart Unie	146½	144¾
„	Handelsverg. A'dam	415¼	410
„	Deli Batavia Mij.	302⅜	298½
„	Deli Maatschappij	300½	292⅛
„	Senembah Mij.	329¾	329½
„	Deli Spoor	169	164¾
„	Ned. Ind. Spoorweg Mij.	179	174¾
„	Philips Gloeil. (nieuwe)	289½	247¾
Cert. aand.	Margarine Unie	237⅛	227

Wisselkoersen	Verkoop
Londen	1206 13/16
New York Cable	248 7/16
Berlijn	5918
Parijs	975
Brussel (Belga)	3463½
Zürich	4822½
Weenen	3505

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

J. Lanting, hoofdonderwijzer O.L.O., Gieten; dr. G. P. Nijhoff, wetenschapp. medew. bij het Kon. Magnet. en Meteorol. Observatorium te Batavia, Grevelingenstraat 8 (I) Amsterdam; L. C. Ceulemans, Baaslasscher bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Ridderstraat 30, Oss.

M. N. A. Swets, assistent (optieker) b. h. Marine Etablissement te Soerabaja, Da Costastraat 1, Leiden; J. G. ter Heege, gediplomeerd technisch ambt., 1e kl., weversbaas, bij het Gevangeniswezen, Ribbelerbrink 3 B 40 I, Lonneker; J. J. Vastavond, gediplomeerd technisch ambt. 2e kl., blikslagerbaas, bij het Gevangeniswezen, van Ravesteijnstraat 340, Den Haag; mej. J. Rongen, verpleegster, 1e kl. b. h. Krankzinnigenwezen, Rijks Krankzinnigen Gesticht Eindhoven; mr. A. van der Wind, rechterlijk ambtenaar, W. L. 65, Bodegraven.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

W. H. H. Reijnders, hulpgezaghebber bij het B.B., Kapelstraat 11bis, Utrecht; mej. V. Shamier, onderwijzeres 3e kl. bij het O. W. L. O., Newtonstraat 427, Den Haag; mr. C. A. Wienecke, Lid van den Raad van Justitie te Soerabaja, Haven-

plein 10, Den Helder; V. E. Koot, ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Groot Hertoginnelaan 213, Den Haag; J. Th. de Ridder, havenmeester 2e kl. te Balikpapan, Vivienstraat 96, Den Haag; G. S. Schimmelpenning, onderwijzer 1e kl. bij het O.W.L.O., Burg. Hofmanplein 74, Rotterdam; E. V. Herrebrugh, beheerder 1e kl. bij 's Landspandhuisdienst, Haringvlietstraat 15huis, Amsterdam; H. van Galen Last, hoofdingenieur, afd. hoofd bij de S.S. en Tr., van Boetzelaerlaan 80, Den Haag; dr. A. Wunderlich, wd. inspecteur Pharmaceut bij den dienst der Volksgezondheid, Welgelegenweg 33, Apeldoorn; mej. P. Simonet, onderwijzeres 3e kl. bij het O.W.L.O., per adres Nederlandsche Handel Maatschappij Den Haag.

J. A. F. Schut, burgemeester van Amboina, Marialaan 20, Apeldoorn; W. Bloem, radio-commies 1e kl. b. d. P. T. T. dienst, Sweelinckstraat 111, Den Haag; S. F. O. Werdelmann, 2e commies b. h. parket v. d. procureur-gen. b. h. Hooggerechtshof van Ned.-Indië, van Weede van Dijkveldstraat 37, Den Haag; mevr. H. Werdelmann geb. Zipfel, commies b. h. hoofdkantoor van den Dienst der Volksgezondheid, van Weede van Dijkveldstraat 37, Den Haag; G. S. O. Schijf, fd. controleur b. h. B. B., Leuvenschestraat 34, Scheveningen.

Met Pensioen.

Ds. R. W. F. Kijftenbelt, predikant bij de Prot. gemeente te Palembang, R. Wagnerlaan 19, Utrecht; mevr. J. Monster geb. Braam, controleur 1e kl. bij den P. T. T., Koningstraat 27, Apeldoorn; P. Scheffer, resident-tit., belast met het bestuur over het gouv. O. Kust Sumatra, Zandberglaan 40, Breda.

Chr. G. S. Braat, hoofd van den dienst van het Boschwezen, per adres Verg. van Indische Verlofgangers, van Weede v. Dijkveldstraat 41, Den Haag; mej. S. C. Johannes, wnd. 2e commies b. h. hoofdkantoor van den dienst der Opiumregie, Sneeuwklokjesstraat 8, Den Haag.

Mutatiestaat van 29 October tot 5 November '30

Nieuwe Leden:	**Voorgesteld door:**
Mejuffrouw J. van Pitlo, Amsterdam, 2e Oosterparkstraat 197 I.	den heer W. H. Ridderhof te Apeldoorn.
H. Schoon, Amsterdam, Daniel de Langestr. 14.	Secr. Afd. Amsterdam.
J. Eyck, Aerdenhout, Rijnegomlaan 9b.	Eigen aanmelding.
Mevrouw de Weduwe Aletrino—Martens, Bloemendaal, Verbindingsweg 32. J. L. van der Kloet, Arts, Haarlem, Schotersingel 127.	Secretaris Afd. Haarlem.
Mevrouw de Weduwe Hazelhoff—Schadee, Bilthoven, Zweerslaan 13.	Secretaris Afd. Utrecht.
Cantine der S.R.O.O.A. te Utrecht, Kazerne Kroeselaan 39.	Voorzitter der Cantine-commissie der S.R.O.O.A.
J. Dulfer, Utrecht, Stadhouderslaan 56. J. Klippus, Utrecht, Frederik Hendrikstraat 138. Mejuffrouw A. S. van Lankeren, Utrecht, Maliebaan 84a.	den heer J. J. Mac-Kenzie te Utrecht.
M. ter Kuile, Enschedé, Marthalaan 12.	Secretaris Afd. Twente.
Mejuffrouw J. P. Hoogewoud, Ambt. Gem. Belastingen, Nijmegen, Sweelinckstraat 2.	Directeur van het Militair Tehuis te Nijmegen.
J. G. Smits, Nijmegen, Vermeerstraat 20.	den heer J. W. H. Röder te Nijmegen.
Mejuffrouw J. L. Haighton, Den Haag, Columbusstraat 201.	den heer L. Kooy te Scheveningen.
Mevrouw Wiebenga, Utrecht, Anton Matheuslaan 18. S. Schoggers, Oud-Ass.-Resident, Zeist, Kersbergenlaan 9.	Secretaris Afd. Utrecht.
W. D. Muller, Apeldoorn, Koningin Hortensel. 20. H. A. v. Enst, Apeldoorn, Kerklaan 10.	den heer E. W. van Toledo te Apeldoorn.
Chr. Neutelings, Directeur Liga-fabrieken, Bergen-op-Zoom, Antwerpschestraat 47.	den heer J. Bruins te Bergen-op-Zoom.
F. van Gelderen, Indol. Stud., Boskoop, Zijde 116.	den heer L. N. van Asperen te Haarlem.
Mejuffrouw J. Schaay, Hoofdonderwijzeres te Muntok, Pasanggrahan.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.

Nieuwe Leden, voorgesteld door: Dr. H. Polvliet te Willemstad.

C. W. Ritsema, Employé C.S.M. Willemstad, Klipstraat.
J. D. Fernandes, Gouv. Ambt. Willemstad, Breedestraat 111.
H. Molenbrugge, 1ste Luit. Inf., Willemstad, Fort Amsterdam.
K. J. Bouchard, Employé C.P.I.M., Willemstad.
K. de Koning, Employé C.P.I.M. Emmastad, Hotel Duisdecker.
R. J. Drielingen, Plantage „Bloempot", Curaçao.
Jean M. de Cuba, Onderwijzer te Aruba.
H. J. Hagemans, R. K. Pastoor te Aruba.
G. de Vries, Adj. onder.-off. Militaire Politie te Aruba.
J. E. Croes, Empl. Arend-Petr. Mij. te Aruba.

Afschrijvingen:

S. J. J. Koning, Groningen, Nassauplein 4.
P. Ribbius, Arts, Arnhem, Sweerts de Landasstr. 3.
W. H. M. O. Haccon, Haarlem, Mr. Cornelisstr. 27.
Dr. L. Gonggrijp, Den Haag, Doornstraat 186.

R. I. P.

P. L. Lucassen, Voorzitter Kon. Zeil- en Roeivereeniging Bussum. (overleden).

Adresveranderingen:

Rectificatie: A. C. Noordhoek Hegt blijft te Paramaribo; het adres van Mevrouw Noordhoek Hegt is thans: Den Haag, Laan van Meerdervoort 483.

Rectificatie: Het adres van L. E. van Gent blijft Den Haag, Jan van Nassaustraat 37.

Mevrouw J. Franco Mendes—Calisch, Advies- en Inlichtingen Bureau, Amsterdam, van: Nic. Maesstraat 57, naar: Beethovenstraat 45.

C. G. Daniëls, oud-Kolonel Cav. N.-I.-L., van: Haarlem, Dreef 2, naar: Amsterdam, Museum Pension, Stadhouderskade 36. f 5.—.

C. G. E. de Jong, Ass.-Resident m.v., Haarlem, van: Leidsche Vaart 520, naar: Berkenrodestraat 44.

G. H. Sliep, Controleur 1ste kl. P.T.T., van: Rotterdam, Beukelsdijk 132, naar: Weltevreden.

P. Hoedemaker, van: Park Doorweerth, Oosterbeek, van der Molenallée 32, naar: Den Haag, Beeklaan 454. A. f 5.—.

J. P. van der Kleyn, van: Den Haag, Laan v. Meerdervoort 247, naar: Scheveningen, Zeekant 103.

J. Noordhoff, Den Haag, van: Edisonstr. 92, naar: Van Alkemadelaan 426.

Mevrouw de weduwe L. Spree—Winterberg, Den Haag, Willem de Zwijgerlaan, van: 65, naar: 38.

Mejuffrouw J. G. W. Wegerif, Oud-Onderwijzeres in N.-I., Den Haag, van: Verhulststraat 10, naar: Papaverhof 24.

P. A. Emanuel, Controleur 1ste kl. B. B., van: Scheveningen, Bosschestr. 135, naar: Weltevreden, p.a. Departement B.B.

Dr. R. F. J. Wijckerheld, Bisdom, Oud-Generaal-Majoor M. G. D., van: Den Haag, Gogelweg 30, naar: Bandoeng, Oud-Merdika 46, p.a. Dr. C. J. Wijckerheld, Bisdom.

De oudercommissie der U.L.O.-School te Amersfoort, van: p.a. J. Dijk, Brederodelaan 2, naar: p.a. A. Coster, Steven, v. d. Hagenlaan 5.

C. Marcus, Oud-Majoor N.-I.-L. van: Weltevreden, naar: Hilversum, Badhuislaan 7. f 5.—.

F. Reddingius, Dirigeerend Off. v. Gez. 1ste kl., van: Utrecht, Maliesingel 17, naar: Breda, Kasteelplein 10. f 5.—.

M. van Riel, van: Heemstede, Jacob van Ruysdaellaan, naar: Bloemendaal, Rendveld, Sparrenlaan 4.

P. de Nes, van: Overveen, Julianalaan 105, naar: Den Haag, Ieplaan 23. f 5.—.

Mevrouw A. E. Piera, Den Haag, van: Van Beverningkstr. 256 naar: Pension „Ben Venuto", Statenlaan 118.

V. L. Slors, Voorburg, Laan van Nieuw Oosteinde, van: 53, naar: 17.

Mevrouw A. Wegerif—Hooghwinkel, Den Haag, van: Statenlaan 110, naar: Flat „Oldenhove", Laan van Meerdervoort 50d.

Dr. P. J. L. Cleintuar, S.S. Arts W. L., Cheribon, thans: Kedjaksa-an 61.

Mejuffrouw P. Kansil, onderwijzeres, thans te Poerbolinggo.